PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 256 (1944) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr.

TRST, torek 30. oktobra 1951

Cena 20 lir

V KORIST NASEGA NADALJNJEGA NARODNEGA ZIVLJENJA SE BOMO VZTRAJNO ZAVZEMALI, DA BODO VSI TRZASKI SLOVENCI GOJILI DO OSREDNJE SLOVENSKE ZEMLJE IN NJENEGA LJUDSTVA LJUBEZEN IN SPOSTOVANJE.

Iz resolucije občnega zbora SHPZ

OB ZAKLJUČKU ZAGREBŠKEGA ZBOROVANJA

Velik pomen zborovanja za mir in mednarodno sodelovanje

(Od našega posebnega dopisnika)

ZAGREB, 29. — Po skoro petih dneh intenzivnega in plodnega dela se je zaključilo zborovanje za mir in mednarodno sodelovanje včeraj okrog 13. ure popoldne z zaključno sejo odbora za resolucijo, ki se je spremenil po sklepu zborovanja v Začasni odbor za iniciativo in zveze, medtem ko je bila zadnja plenarna seja vseh delegatov zborovanja zaključena v prvih popolnočnih nedeljskih urah. Ob zaključku zborovanja je govoril predsedujoči jugoslovanski delegat dr. Andrija Stampar. V imenu jugoslovanskega nacionalnega komiteja za mir je poudaril, da so delegati v svojih diskusijah popolnoma svobodno izražali svoja mnenja, ki so često nosila značilnosti posebnih vprašanj dežel, iz katerih so delegati prišli. «Prepričan sem, da je svoboda izmenjave misli in svobodnega sestajanja ljudi najboljši način za ljudska bitja, da se med seboj spoznajo, da postanejo prijatelji, in da bo s svoje strani to prineslo pomiritev svetu in boljši sporazum med narodi.»

«Seveda nismo mogli — je zaključil dr. Stampar — v tako kratkem času naše konference in v sedanjih okolnostih rešiti ali bistveno prispevati k rešitvi mednarodnih vprašanj, ki danes tarejo ves svet. Toda kljub temu smo mogli poslati skupni poziv vsemu svetu, poziv, ki so ga napravili svobodni možje in žene, ki so prišli v Zagreb iz daljnih in bližnjih dežel, prinesli različne tradicije in ki imajo različne poglede, interese in načine življenja. To smo lahko storili zato, ker nas je vodila skupna želja za sporazumevanje in mir med narodi.»

S tem je bilo zborovanje za mir in mednarodno sodelovanje zaključeno.

Začasni odbor za iniciativo in zveze pa je na svoji seji včeraj delnji kooptirati sledeče delegate zborovanja: dr. Viktor Abetz, Nemčija; Georges Altman, Francija; Perikles Argyropulos, Grčija; Mohamed Zigi Cerqui, Alžir; Pierre Corval, Francija, Oldbank Harrison, Norveška; Jesus Hernandez, republikanska Španija; B. T. Jonnes Hugenholtz, Nizozemska; major Williams Jones, Kanada; Margareth Kissl-Brutschi, Avstrija; Andre Lafond, Francija; Oskar De Lima, ZDA; Harvey Moore, Velika Britanija; Phillip Moskey, ZDA; Lady Dorothy Moulton Mayer, Velika Britanija; Raimond Williams Rademanjara, Madagaskar; Jean Rous, Francija; Herberte Sein, Meksiko; Edvard James Sparling, ZDA; Maks Stelerwald, Nemčija in dr. Andrija Stampar, Jugoslavija.

Začasni odbor je izvolil za svojega predsednika Mošo Pijade in tajništvo pa so bili izvoljeni sledeči člani odbora: Ahmed Alloui, Leon Boutbien, Leon Hamon, Gilbert Harrison, Marko Ristič in Josip Vidmar.

V toku včerajšnjega dne in danes zjutraj je večina delegatov odpotovala iz Zagreba. Danes zjutraj je potoval skozi Zagreb proti Trstu in v Rim tudi predsednik italijanske vlade senator Ferruccio Parri, ki se je vračal z obiska v Beogradu, kamor je bil v petek odpotoval z nekaterimi člani italijanske delegacije na zborovanju za mir. Številni delegati in novinarji pa so odpotovali v razne kraje Jugoslavije, da si bliže ogledajo njeno življenje in se seznanijo z napori njenih narodov, da bi si zgradili boljšo bodočnost.

Poudariti je potrebno, da so ti inozemski delegati in novinarji bili brez izjeme izredno navdušeni s sprejemom, ki so ga priredili Jugoslovani. Zelo pa z resnico poročno organizacijo, ki je omogočila da je zborovanje v resnici popolnoma uspelo. Naj mimogrede omenimo, da so se mnogi delegati zelo podrobno zanimali tudi za ustroj vse organizacije, da bi se z zagrebškim načinom prireditve tako obširno in uspešne konference poslužili pri organiziranju podobnih konferenc in kongresov v svojih državah. O nekaterih ugodnih vtisih, ki so jih dobili v Zagrebu, so se prav posebej laskavo izrazili člani italijanske delegacije, ki so venomer poudarjali, da se nikakor niso nadejali, da bodo prišli v tako veliko in lepo mesto, kakršno je Zagreb in da bodo tam deležni ne samo tako gostoljubnega sprejema, kakršnega so doživeli, temveč da bodo lahko prisostvovali številnim kulturnim prireditvam v gledališčih, koncertnih dvoranah, v umetniških galerijah itd., ki v ničemer ne zaostajajo za podobnimi prireditvami v ostalih večjih evropskih centrih. Brez dvoma je bilo njihovo presenečenje posledica tiste nepristranske kampanje, ki jo tako soglasno, dosledno in vztrajno vodi ves italijanski tisk, brez izjeme, ki je zlasti dosleden v tem, da se izogiba kakršnega koli poročanja o tudi resnično velikih uspehih na vseh poljih javnega življenja v Jugoslaviji.

Toda uspeh zagrebškega zborovanja ni samo v tistem, kar je povedal dr. Andrija Stampar in kar je poudaril narodni poslanec parlamenta Leon Boutbien, da so vsi pošteni ljudje prepričani, da so Jugoslovani premagali kleveto in laž ter da so resnični poborniki miru in miroljubnega sodelovanja. Uspeh zborovanja za mir v Zagrebu je tudi v dejstvu, da je s tem zborovanjem Jugoslavija dosegla v svetu še večji ugled in postala s tem še močnejši činitelj v naporih vseh ljudi dobre volje, da se ustvari resnični mir za mednarodno sodelovanje.

Naj navedemo mnenje samo enega izmed najuglednejših delegatov zborovanja Martina Niemoelderja iz Nemčije, ki je včeraj po končanem zborovanju izjavil, da smatra zagrebško resolucijo za dokument ogromne vrednosti, katere načela bodo brez dvoma pridobila vse tiste pristaše miru, ki so doslej morda z nezaupanjem gledali na zagrebško zborovanje in ki se bodo sedaj priključili mednarodni organizaciji za mir, katere začetek predstavlja na zborovanju izvoljeni ZAČASNI ODBOR ZA INICIATIVO IN ZVEZE. Zagrebško zborovanje bo po njegovem mnenju povzročilo tudi v vrstah štockholmskih in varšavskih kongresistov razkroj in omenjeni nemški delegat, ki pozna predvsem dobre razmere v Vzhodni Nemčiji, kamor večkrat zahaja, je prepričan, da se bodo mnogi udeleženci kongresov v Stockholmu in Varšavi pridružili in solidarizirali z načeli, ki so bila sprejeta v Zagrebu.

Neizbrisen vtis, ki ga je odnesel z zagrebškega zborovanja zlasti vsak Jugoslovan pa je ta, da Jugoslavija ni več izolirana kakor je bila po zloglasni resoluciji Kominforma, temveč da bi napad nanjo naletel na odpor v vsem svobodnem svetu, kar pomeni, da bi napad na Jugoslavijo povzročil novo svetovno vojno, v kateri bi bil napadalec kljub morebitnim začetnim uspehom brez dvoma poražen kakor je bil poražen doslej vsak napadalec.

R. S.

LIBERALCI ODKLONILI VSTOP V CHURCHILLOVO VLADO

Obljubili pa so podporo - Premajhna večina povzroča konservativcem preglavice - Domneve o sestanku Churchill - Stalin

LONDON, 29. — Churchill je danes sprejel voditelja konservativne skupine v spodnji zbornici Hepburna in druge. Domnevajo, da so govorili o spopolnitvi vlade in o izvolitvi novega speakerja, ker se je prejšnji umaknil iz političnega življenja. Verjetno bo Churchill danes ali jutri javil spopolnitev svoje vlade.

Nov program vlade mora biti pripravljen do 6. novembra, ko ga bodo preč.tali v zbornici.

Včeraj je Churchill imel dva dolga razgovora z voditeljem liberalne stranke Darviesom. Churchill je liberalcem ponudil sodelovanje v vladi, ti pa so odklonili, Liberalna stranka je uradno javila, da je stranka «zelo zaskrbljena zaradi morebitnih posledic majhne večine v spodnji zbornici za britansko politiko bodisi v notranjih kakor v mednarodnih vprašanjih. V tem okoliščinah bo podprla vlado tako v parlamentu kakor v deželi glede ukrepov, ki bodo jasno storjeni v interesu vse dežele». Laburistični list «The People» pa je mnenja, da ne bo poteklo mnogo, ko bo Churchill povabil laburiste, naj prevzamejo kako ministrsko mesto v novi vladi. Jasno, da o nekem uradnem sodelovanju med konservativno in laburistično stranko ne more biti govora, toda od celotne vladne politike bo odvisno, kakšno stališče bodo v konkretnih vprašanjih zavzele do vlade delavske organizacije.

Če imajo konservativci vzroke, da niso popolnoma zadovoljni s svojo zmago na volitvah, imajo laburisti še več vzrokov, da ne žalujejo preveč zaradi svojega neuspeha. Sicer so laburisti izgubili vlado, toda ohranili so svoje sile med ljudstvom in so jih celo okrepili.

Danes so javili izid volitev še v enem volilnem okrožju, v zadnjem pa bodo volitve 8. novembra. Položaj strank je sedaj sledeč konservativci 321 sedežev, laburisti 295, liberalci 6, irski nacionalisti 2. Absolutna večina konservativcev v spodnji zbornici je sedaj 18 sedežev. Glasovi, ki sta jih dobili dve glavni stranki, so: laburisti 13.991.582, konservativci pa 13.721.346.

Medtem pišejo listi že vedno o možnosti sestanka «štirih velikih». Tako pravi «Daily Graphic», da bo Anthony Eden, ki bo vodil britansko delegacijo na prihodnji skupščini Združenih narodov v Parizu, predlagal konferenco «štirih velikih». Neki predstavnik francoskega zunanjega ministra je danes v svojih izjavah tudi predvideval to možnost. «Vsi pričakujejo — je dejal — da bo Churchill predlagal čim prej razgovore med Vzhodom in Zahodom». Pripomnil je, da je Francija naklonjena tem razgovorom, posebno če bodo vsebovali tudi vprašanje enotnosti Nemčije. Zaključuje, da Francija ne upošteva možnosti sestanka med Stalinom in Churchillom brez ameriške in francoske udeležbe. Voditelj tiskovnega urada v Beli hiši pa je danes odklonil odgovor na vprašanje novinarjev glede govoric o bližnjem sestanku med Churchillom in Trumanom. Govorilo se je namreč, da se Churchill namerava sestati s Trumanom v Key West v Floridi, kamor bo predsednik odpotoval nekaj tednov na oddih.

Dopisnik «New York Timesa» iz Moskve pa je danes javil, da bi bila Moskva naklonjena pripraviti pot za sestanek med Stalinom in Churchillom. Dopisnik piše, da imajo diplomatski krogi v Moskvi komentar «Pravde» o britanskih volitvah, in o povratku Churchilla na oblast za zmernega, in to bi kazalo, da Churchill ne bi naletel na ovire v Moskvi za britansko-sovjetske razgovore, če bi to želel. Prav tako domnevajo opazovalci, da skuša Moskva pripraviti pot za razgovore tudi glede Koreje.

Politični krogi v Washingtonu ugotavljajo s tem v zvezi, da bi zaradi neverjetnosti osebnega sestanka med Trumanom in Stalinom sestanek med Stalinom in Churchillom nudil priliko za razčiščenje stališča obeh nasprotnih taborov in bolj jasno pokazal, kakšno je rusko stališče glede položaja v Evropi, na Srednjem in Daljnem vzhodu.

«United Press» pa javlja, da je mogoče, da bo Velika Britanija v kratkem zamenjala svojega poslanika v Washingtonu Olivera Franksa. Namen te spremembe bi bil poveriti to mesto osebi, ki uživa osebno zaupanje Churchilla. Ne izključujejo, da bo Franks v kratkem poklican v London na posvetovanje in da se bo zopet vrnil za kratek čas v Washington, preden bo zapustil svoje mesto. Na sedanje mesto ga je imenoval bivši zunanji minister Bevin v maju 1948.

Nadaljujejo z načrti za povelištvo Srednjega vzhoda

WASHINGTON, 29. — Predstavnik državnega departmana je javil, da so te dni sporočili arabskim državam in Izraelu namen zahodnih držav, da bodo nadaljevali z načrti za ustanovitev povelištva Srednjega vzhoda. Z Egiptom se niso posvetovali, ker je bila njegova vlada že prej obveščena o tem. Predstavnik je pripomnil, da je treba še določiti sedež glavnega stana in ukrepe za obrambo Sueškega prekopa.

Poslanik Shepherd poklican v London

WASHINGTON, 29. — Danes sta se v Washingtonu sestala iranski ministrski predsednik Mossadegh in tajnik za zadeve Daljnega vzhoda Mac Ghee. Ameriški vladni krogi ne dajejo pojasnil o tem sestanku. Prav tako javljajo, da se ne ve, koliko časa bo Mossadegh ostal v Washingtonu. Kakor zatrjujejo, so visoki funkcionarji državnega departmana med razgovorom z Mossadeghom predlagali, naj se ta sporazume z britansko vlado o začasnem načrtu, ki naj predvideva izročitev zahodnim državam dela sedanjih petrolejskih zalog v Perziji do višine 40 milijonov dolarjev. Ta predlog je del načrta državnega departmana za obnovitev neposrednih pogajanj med obema prizadetima strankama. Po informacijah v političnih krogih je Mossadegh ta predlog baje sprejel, dočim si je Velika Britanija pridržala odgovor. Prodajo okoli dveh milijonov ton petroleja bi morali izvršiti takoj pred začetkom pogajanj med Perzijo in Veliko Britanijo.

Medtem javljajo, da je novi angleški zunanji minister Eden pozval britanskega poslanika v Perziji Shepherda, naj takoj pride v London na posvetovanje.

Volilni rezultati v Švici

BERN, 29. — Novi švicarski narodni svet (spodnja zbornica), ki so ga izvolili 27. in 28. oktobra, je tako sestavljen: radikali 51 sedežev (1 izgubljen), socialisti 49 (1 pridobljen), konservativci 48 (4 pridobljen), kmečka stranka 23 (2 pridobljena), neodvisni 10 (3 pridobljeni), liberalci 5 (2 izgubljena), komunisti 5 (2 izgubljena), demokrati 4 (1 izgubljen), evangelska stranka (nespremenjeno). Liberalni socialisti so izgubili oba svoja sedeža.

V zgornji zbornici je položaj naslednji: liberalci 11 (1 izgubljen), konservativci 18 (brez spremembe), socialni demokrati 7 (1 izgubljen), kmečka stranka 4 (brez spremembe), liberalni demokrati 2 (brez spremembe). Neodvisni so izgubili edini sedež.

Volilni rezultati niso pokazali nobene bistvene spremembe v orientaciji švicarskih volivcev. Močnejše stranke so se v glavnem okrepile, manjše pa oslabile. Število komunističnih glasov je padlo od 50.000 na 30.000. Pri volitvah v spodnjo zbornico so si najbolj opomogli katoliški konservativci.

Volitve ne bodo imele nobenega vpliva na sestavo vlade, ki je koalicija med radikali, konservativci, kmeti in socialisti.

OBČNI ZBOR SLOVENSKO-HRVATSKE PROSVETNE ZVEZE

SKUPNA BORBA TRŽAŠKIH SLOVENCEV na šolskem in kulturnem področju

Današnji čas je važen za naš narodni obstoj in borba za naše najosnovnejše narodne pravice bo uspešna, če bomo Slovenci enotno nastopali

V nedeljo dopoldne je imela Slovensko hrvatska prosvetna zveza svoj V. redni občni zbor, katerega so se udeležili delegati vseh prosvetnih društev iz angloameriškega področja STO, zastopniki Podzveze SHPZ iz Kopra, zastopniki iz Gorice in Koroške ter številni gostje.

Zborovalce je pozdravil predsednik SHPZ tov. dr. Andrej Budal, posebej še zastopnike goriških in koroških Slovencev. Obžaloval je, da se obojega zbora SHPZ niso mogli udeležiti gostje iz Ljudske republike Slovenije. Dr. Budal je nadaljeval: «Prosveta in kultura obrobnih narodov najbolje uspeva v povezavi z matičnim narodom. Trganje pomeni slabljenje naravnega razvoja in raznarodovanje. Kako daleč je segal šovinistični strup, nam dokazuje vpisovanje slovenskih otrok v italijanske šole. Vsem tržaškim Slovencem preti skrajna nevarnost: gre za naš narodni obstanek. Zato se moramo strniti vsi v takih organizacijah, ki nam edino jamčijo zvezo z matičnim narodom na kulturnem in prosvetnem področju. Iz takih dejstev izhajajo nove naloge, ki morajo Slovence povezati v borbi za obstoj in rast».

Po besedah predsednika SHPZ je pozdravil zborovalce v imenu koroških Slovencev dr. Franci Zwitter:

Dovolite mi da vas najprisrčneje pozdravim v imenu Slovenske prosvetne zveze v Celovcu in v imenu vseh koroških Slovencev. Koroški Slovenci spremljamo Vašo borbo, ki je naši v marsičem podobna, ki pa nam je v njeni doslednosti in odločnosti vzor in pobuda. Zavedamo se, da je od Vaše usode odvisna tudi naša usoda, ker smo pač na usodnem ozemlju, kjer se križajo interesi velikih.

Stoletja živimo na tej naši zemlji in smo si ustvarili lastno kulturno zgradbo, ne da bi pri tem ovirali kdajkoli katerikoli sosedni narod v njegovem vsestranskem razvoju. Zato ne razumemo, zakaj bi bili v napotju danes, zakaj naj bi se danes umaknili s te naše zemlje. Ceprav ne razumemo, da naj bi naša, v resnici obrambna borba bila [illegible] za njeno [illegible] zivna ali, kakor tudi pravijo, šovinistična, [illegible] samovoljno podrati političnih mejnikov, ki bi v dvajsetem [illegible] se toliko govori o človečanstvu, enakopravnosti demokraciji in kulturi, ne meli biti nobena ovira svobodnemu razmahu slehernega naroda. Hočemo pa — in to zavestna čez vse umetne in naravne mejnike ostati neločljivo povezani v enotni slovenski kulturi, hočemo biti in ostati vsi slovenski udje kulturno združeni v enem narodnem telesu, ki mu je Ljubljana srce, Trst pa njegova pljuča.

Prav zato koroški Slovenci čutimo z Vaši usodo, prav zato pa tudi ne moremo razumeti raznih izjav o naši usodi. Mislimo da svojo usodo pač pozna najbolje ljudstvo samo. Zato tukaj v imenu vseh koroških Slovencem izjavljam: naša usoda nikakor ni zadovoljiva, še manj pa rožnata! Slej ko prej se moramo tudi mi koroški Slovenci boriti za najosnovnejše

(Nadaljevanje na 2. strani)

RESOLUCIJA

Občni zbor SHPZ je ob polni udeležbi delegatov in ob prisotnosti številnih kulturnih in prosvetnih delavcev v Trstu razpravljal o nacionalnem vprašanju Slovencev na Tržaškem in ugotovil, da je raznarodovalni pritisk, ki ga izvaja italijanski šovinizem ob podpori okupacijskih oblasti na Slovence, še vedno silno velik. Slovencem se odreka povračilo gospodarske in kulturne škode, ki jo je prizadejal fašizem, kar jih spravlja v podrejen položaj. Slovenski jezik še vedno ni enakopraven, mesto se načrtno širi v slovenska predmestja in okolico ter se tja naseljujejo izključno Italijani, preprečuje se ustanavljanje otroških vrtcev v mestu, slovenski šoli dajejo značaj negotovosti in začasnosti.

Temu pritisku se pridružujejo pojavi, ki spremljajo gospodarski razvoj in ki raznarodovanje pospešujejo. Slovenski kmet in njegovi otroci zapuščajo zemljo in hodijo delat v mesto, nagli urbanizaciji podeželja sledi demografski padec, na nacionalni položaj Slovencev v Trstu vpliva povojna politično - teritorialna ureditev, ki prvič v zgodovini preprečuje dotok kmečkega slovenskega prebivalstva in se na njegovo mesto naseljujejo izključno samo Italijani, ki spreminjajo etnično lice ozemlja.

Poleg teh pojavov slabo vpliva na oblikovanje in utrjevanje slovenske narodne zavesti pomanjkljiv učni program na slovenskih šolah, iz politične razcepljenosti izhajajoč negativni odnos nekaterih tržaških Slovencev do osrednjih kulturnih ustanov, Slovenskega narodnega gledališča in Narodne in študijske knjižnice, negativni odnos do važnih pobud, kot je zgraditev Kulturnega doma. Da kaže mladina premalo zanimanja za nacionalna, kulturna in socialna vprašanja, leži krivda predvsem na starejših, ki so ob prvih neuspehih obupali nadnjo. Ne more vplivati pozitivno na narodno zavest mladine negativni odnos do Jugoslavije odnosno Slovenije. Kominformizem daje s pačenjem načela internacionalizma, ki ga istoveti z negacijo narodnosti, oporo asimilaciji; njegovo poniževanje borbe za narodne koristi na stopnjo političnega utilitarizma ubija narodno zavest.

Na šolskem in kulturnem področju bomo naše narodne probleme uspešno reševali s skupno borbo vseh Slovencev, ki jim je narodni obstoj pri srcu.

Prva dolžnost je, da se skupno borimo za obstoj, izboljšanje in izpopolnitev slovenskega šolstva. Na podlagi enakopravnosti imamo pravico do vseh vzgojnih ustanov, od najnižje do najvišje, in pravico do samostojne šolske uprave in sistemizacije učnih mest na slovenski šoli. Slovenska šola mora poleg drugega biti kovačnica, ki bo mladini kovala narodno zavest in jo hkrati vzgajala v strpnosti do drugega naroda. Slovenski šolnik naj sledi pozitivnim tradicijam iz preteklosti in naj bo ljudstvu svetovalec in prosvetitelj. Skupno bomo nastopali v utrjevanju vezi med ljudstvom, starši in šolniki ter med šolniki samimi.

Poiskali bomo pot, po kateri bomo združili napore za vzdrževanje in podporo našega dijaka. Prav tako bomo stremeli po združitvi slovenskih glasbenih šol.

Osrednji kulturni ustanovi, Slovensko narodno gledališče in Narodna in študijska knjižnica naj zaradi njunega splošno slovenskega pomena postaneta last vseh tržaških Slovencev. Zato bomo pozdravili vsako dobronamerno in kulturno sodelovanje, kritiko in pobude. Slovencem, če bomo združeno zahtevali, ne bodo mogli odreči, da se stanje teh dveh ustanov dokončno uredi in utrdi.

Vodstvo radijske postaje Trst II naj omogoči nastope najboljšim tržaškim umetnikom in skupinam ter ljudskoprosvetnim zborom. Povabi naj k sodelovanju reprezentativne slovenske umetnike in znanstvenike kar bo dvignilo ugled same postaje.

Skupno se bomo še nadalje zavzemali, da nam bo povrnjena škoda za požgani Narodni dom, s tem da nam iz javnih sredstev zgradijo osrednji Kulturni dom v središču mesta, hkrati bomo storili vse, kar je v naših močeh, da pritegnemo k sodelovanju v akciji za zgraditev Kulturnega doma vse tiste, ki jim je slovenska kultura pri srcu in ki doslej iz kakršnih koli vzrokov niso sodelovali.

Posvečajmo več pažnje mladini in izkažimo ji več zaupanja. Poglobimo se in prodrimo v miselnost ter spoznavajmo nagnjenje današnje mladine. Samo če jo bomo spoznali, jo bomo pritegnili v prosvetno in kulturno delo, ki ji bo poleg šole in doma podaljševalo občevalno dobo v materinem jeziku.

Prvo, kar morajo prosvetna društva rešiti, je vprašanje prostorov. Brez dostojnih prostorov in dvoran si prosvetno in kulturno delo težko predstavljamo. Vsa prosvetna društva naj sledijo vzgledu tistih društev, ki vzgajajo najmlajše in si tako zagotavljajo naraščaj. Vrata naših prosvetnih društev so in bodo na stežaj odprta, posebno mladini. Nihče je ne bo vprašal, kaj je in čigava je. Prav tako pričakujemo, da bodo v društvih sodelovali vsi tisti starejši prosvetarji, ki stoje iz raznih vzrokov ob strani.

Vsi ti sklepi so se porodili iz spoznanja, da je današnji čas važen za naš narodni obstoj in da bo borba za najosnovnejše narodne koristi uspešna, če bomo Slovenci enotno nastopali.

Sami vse te težke borbe ne bomo mogli vzdržati brez opore in zavesti, da stoji ob nas naš matični narod. V korist našega nadaljnjega narodnega življenja se bomo vztrajno zavzemali, da bodo vsi tržaški Slovenci gojili do osrednje slovenske zemlje in njenega ljudstva ljubezen in spoštovanje.

V Trstu, 28. oktobra 1951.

Glavni odbor SHPZ

Predsednik:
dr. Andrej Budal

1. podpredsednik:
Danko Božič

2. podpredsednik:
Srečko Vilhar

3. podpredsednik:
Janko Gerdol

Tajnik:
Boris Race

Namestnik tajnika:
Miro Presl

Blagajnik:
Marij Sila

Odborniki:
Franc Venturini, dr. Jože Kosovel, Anton Gruden, prof. Ivan Savli, Rihard Kapun, dr. Vladimir Bartol, Vladimir Svara, Vekoslav Spanger, Drago Pahor, Silvester Godina, Danilo Turk, Karel Bošnjančič, Ciril Hrovatin, Milan Pertot, Mirko Guštin, Nada Kapun, Milko Škrap, Majda Majnik, Roža Samec, Silvan Mesesnel, Saša Kosovel.

Načelnik ljudske prosvete:
Miro Presl

Načelnik za šolstvo:
Tončka Čok

Načelnik odseka za znanost in umetnost:
Rado Rauber

Nadzorni odbor:
Zorko Jelinčič, Stane Suhadolnik, Ubald Vrabec, Anton Pertot, Nada Gabrijelčič

Razsodišče:
dr. Jože Dekleva, Rihard Mišurac, dr. Angel Kukanja, Milko Cibic, dr. Robert Hlavaty.

PROTESTI PRIMORSKEGA LJUDSTVA proti šovinistični gonji v Italiji

Še ena smrtna žrtev provokacij bolgarskih kominformistov

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 29. — Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ Jugoslavije dobiva številne proteste slovenskih partizanskih borcev, ki obsojajo protijugoslovansko kampanjo, ki jo vodijo italijanski šovinisti, se posebej pa protestirajo proti procesu, ki so ga italijanske oblasti organizirale proti bivšim borcem garibaldinske divizije «Natisone».

Slovenski rezervni oficirji in podoficirji iz narodnoosvobodilne borbe iz raznih krajev okraja Gorica so na skupnem zborovanju v Novi Gorici obsodili šovinistično protijugoslovansko kampanjo v Italiji. Protest, ki je bil odposlan zunanjemu ministrstvu v Beograd, poudarja, da so se garibaldinci med vojno ramo ob rami borili s slovenskimi partizanskimi borci in da pomeni tako ravnanje italijanskih oblasti grobo kršitev mirovne pogodbe.

Podoben protest so poslali bivši primorski borci, ki so se zbrali na protestnem zborovanju v Ljubljani, prebivalstva Kanala ob Soči, Postojne, Kozine, Tolmina, Boca, Doruberga, Renč, Nove Gorice itd..

Na sestanku članstva Zveze borcev v Kobaridu je bila sprejeta protestna resolucija, ki poudarja, da se je Italija z mirovno pogodbo obvezala, da ne bo preganjala nekdanjih protifašističnih borcev in da sedanji proces proti garibaldincem pomeni kršenje te obveznosti.

* * *

Kot žrtev nove provokacije kominformistov je pred tremi dnevi padel jugoslovanski vojak Milan Milentijević. Ubili so ga bolgarski obmejni organi približno 7 kilometrov jugovzhodno od Dimitrovgrada. Milentijevića sta zadela dva strela v glavo, ko je bil še z enim tovarišem v patroli vzdolž jugoslovansko-bolgarske meje.

Danes je velika množica meščanov iz Pirota in kmetov iz okolice pospremilo posmrtne ostanke padlega Milentijevića na zadnji poti v njegov domači kraj. Na pogrebu je poveljnik ubitega graničarja poudaril, da so jugoslovanski obmejni stražarji s svojo vestno službo preprečili podle nakane Kominforma proti Jugoslaviji.

Včeraj popoldne se je vrnila iz Adis Abebe jugoslovanska misija dobre volje, ki jo je vodil dr. Jože Vilfan, v njej pa sta bila še Dušan Timotijević kot posebni svetovalec in Bogoljub Kuštrin kot tajnik. Ob prihodu je dal vodja misije dr. Vilfan tisku izjavo, v kateri je predvsem poudaril prisrčni sprejem, na katerega je misija naletela v Abesiniji. «Prepričati smo se mogli, je dejal dr. Vilfan, da ni šlo samo za diplomatsko formalnost, temveč dejansko za iskreno zanimanje in simpatije za Jugoslavijo. Povsod smo naleteli na željo, da bi se odnosi med našima dvema deželama poglobili. V Abesiniji so prepričani, da bi se med obema deželama lahko razvilo zelo koristno gospodarsko sodelovanje».

V nedeljo je na proslavi desetletnice ustanovitve Svrljiškonišavskega partizanskega odreda, ki je razširil svoje osvobojeno področje prav v bližino bolgarske prestolnice in mnogo pomagal razvoju partizanskega gibanja v Bolgariji, govoril predsednik vlade LR Srbije Petar Stambolić. Govoril je o pritisku kominformističnih dežel na Jugoslavijo in poudaril, da je sicer povzročil številne težave v Jugoslaviji, ni ji pa preprečil nadaljnje graditve socializma.

Nato je opozoril temne namene vodstva ZSSR takoj po resoluciji Kominforma in poudaril: «Politični položaj v svetu je bil takrat tak, da sovjetska napadalnost ni ogrožala samo Jugoslavije, temveč tudi druge države; grozila je z novo vojno vsemu človeštvu. Socialistična Jugoslavija, majhna in neodvisna dežela, z ljudstvom, ki je pripravljeno braniti svojo neodvisnost, je predstavljala moralno in vojaško silo miru in odpora sovjetski napadalnosti. Naša socialistična dežela je dobila gospodarsko pomoč, dobiva pa tudi vojaško pomoč od zahoda.

Nikakor ni vse eno, ali bomo, če bi bili napadeni, postavili bran gola prsa, brez zadostno opremljene in oborožene armade, ali pa bomo imeli pripravljeno in oboroženo armado. In z druge strani — če smo združeni in močni, če smo dobro opremili našo junaško armado, nismo močnejši samo v primeru vojne, temveč smo tudi zagotovili, da se nihče ne sme lahkomiselno spuščati v kakšno vojaško pustolovščino proti naši deželi».

Stambolić je nato dejal, da Jugoslavija mnogo daje za opremo svoje vojske, za izgradnjo vojne industrije. «To moramo delati, če nočemo doživeti usode ostalih vzhodnoevropskih dežel. Ko kominformisti ne bi vodili takšne politike proti nam, ko nam ne bi dan in noč grozili, ko ne bi bilo žalostnega primera Koreje, ko ne bi bilo njihovega vohunskega delovanja, ko ne bi bilo hujskanja sosednjih dežel proti Jugoslaviji — takrat bi mi mnogo raje kot orožje gradili še več elektrarn, cest, železnic, stanovanj, hitreje bi lahko ustvarjali boljše življenjske pogoje».

R. R.

GLAVNA SKUPŠČINA OZN ima na dnevnem redu 67 vprašanj

PARIZ, 29. — Na začasnem dnevnem redu zasedanja glavne skupščine OZN, ki se bo začelo 6. novembra, je 67 vprašanj. Med njimi so najvažnejša vprašanja nadzorstva nad atomsko energijo, neodvisnosti Koreje in Achesonovega načrta za ohranitev miru.

Vendar pa dopušča postopnik skupščine, da se še med zasedanjem vpišejo nova vprašanja na dnevni red. Arabske dežele so že zahtevale vpis vprašanja francoske uprave v Maroku, ki jo dolžijo kršitve načel listine OZN in izjave o človečanskih pravicah. Razpravljali bodo tudi o ustanovitvi komisije OZN za proučevanje možnosti svobodnih volitev v vsej Nemčiji.

Kot že v navedi se bo zasedanje glavne skupščine začelo s splošno politično diskusijo. Nato bo skupščina morala izvoliti svojega predsednika in nadomestiti tri nestalne člane Varnostnega sveta (Jugoslavija, Indija, Ekvador), katerih mandati potečejo s koncem tega leta.

Nato bo plenarna skupščina odgodila zasedanje in sestajati se bodo začele razne komisije. Politična komisija bo morala razpravljati o vprašanju mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo, t. j. o pr poročilu, naj se ustanovi nova komisija, ki naj opravlja sedanje delo komisij za atomsko energijo in za klasično orožje, ki ju bodo razpustili.

O vprašanju Koreje bodo razpravljali v obliki diskusije v poročilu komisije OZN za združitev in obnovitev Koreje.

Na lanskem zasedanju je skupščina odobrila resolucijo za «zvezo za ohranitev miru». To resolucijo, ki je bolj znana pod imenom «Achesonov načrt», je proučevala posebna komisija, ki jo je ustanovila lanska skupščina. Ta komisija je predlagala, naj države članice OZN ukrenejo vse potrebno, da bi imele med svojimi oboroženimi silami oddelke, ki bi jih bilo mogoče v primeru potrebe hitro uporabiti kot vojsko Združenih narodov. Med političnimi ukrepi, ki jih predlaga komisija, so: posredovalni poziv obema spornima strankama, obsodba države, ki je kriva napada, njena začasna ali stalna izključitev iz OZN in uvedba gospodarskih in finančnih ukrepov, ki naj oslabijo napadalca in pomagajo državi, ki je postala žrtev napada. Po istem načrtu bi OZN morala proučiti možnost, da določi eno državo ali skupino držav, da delujejo v njenem imenu kot vrhovno vojaško poveljstvo, kakor hitro bi bilo sklenjeno posluziti se kolektivne akcije proti napadalcu.

Gospodarską komisija glavne skupščine bo v glavnem razpravljala o gospodarskem razvoju tako imenovanih zaostalih ali nezadostno razvitih dežel. Osnova za razpravo bo poročilo gospodarskega in socialnega sveta OZN ki je proučeval možnost dodelitve tehnične pomoči več kot 60 državam. Zahtevali bodo od skupščine, naj ukrene se potrebno, da bi se začela stekati sredstva za tehnično pomoč. Pozvali bodo tudi mednarodno banko, naj razširi svoje posojilo.

Socialna komisija glavne skupščine bo razpravljala o ukrepih za izvajanje mednarodnega sporazuma o človečanskih pravicah. Komisija za skrbniško upravo bo razpravljala o upravi ozemelj, ki so pod njenim posrednim skrbništvom kot Tanganjka, Kamerum in Togo, ki jih upravlja Anglija, Ruanda-Urundi, ki jo upravlja Francija, Somalija, ki jo upravlja Italija in ozemlja, ki jih skrbniško upravljajo Nova Zelandija Avstralija in ZDA. Ista komisija se bo pečala tudi s položajem in gospodarskim razvojem tudi na enesamostojnih ozemljih. Listina OZN namreč določa, da morajo države članice, ki upravljajo ozemlja, katerih prebivalstvo še nima samouprave, poročati glavnemu tajniku OZN o gospodarskem in družbenem razvoju teh ozemelj. Drugo vprašanje v zvezi s skrbniško upravo je sodelovanje Italije pri delu sveta za skrbniško upravo. O tem bo morala sklepati glavna skupščina. Italija, ki ni članica OZN, sodeluje pri delu sveta za skrbniško upravo samo, kadar razpravlja o Somaliji.

Na dnevnem redu so še številna druga politična, gospodarska, socialna in kulturna vprašanja.

Protesti v ZDA proti imenovanju poslanika v Vatikanu

NEW YORK, 29. — Protestantski krogi so včeraj organizirali novo protestno zborovanje proti imenovanju generala Clarka za ameriškega poslanika v Vatikanu. V vseh glavnih centrih ZDA so protestanti pozvali svoje skupnosti, naj podpišejo resolucije proti temu imenovanju in jih pošljejo v Washington.

Voditelj tiskovnega urada v Beli hiši Joseph Short je danes izjavil, da je zaradi Trumanovega sklepa prišlo v Belo hišo več tisoč pisem in brzojavk. Dejal je, da večina teh pisem nasprotuje predsednikovemu sklepu.

PARIZ, 29. — Predsednik narodne skupščine Herriot je določil zopetno otvoritev skupščine na 6. novembra.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 30. oktobra
Alfonz, Vladika
Sonce vzide ob 6.40 zatone ob 16.57. Dolžina dneva 10.17. Luna vzide ob 6.34, zatone ob 16.27.
Jutri, sreda 31. oktobra
Kvintin, Gorazd

Kdor molči, potrjuje -

Zadnje Togliattijeve izjave v italijanskem parlamentu za priključitev celotnega Tržaškega ozemlja k «madrepatriji» so spravile v veliko zadrego kominformistične kričače po naših vaseh. Zadrega je še bolj neprijetna, ker so ravno takrat najbolj čvekali o «kravji kupčiji» in trobili na vse strani, da le oni branijo neodvisnost našega ozemlja.

Togliattijevo glasilo, ki ga v Trstu tiskajo v slabi slovenščini in ga razpošiljajo v naše vasi, ni napisalo niti besedice o izjavah svojega voditelja v Rimu. Prikriti in zatajiti bi hoteli, ker dobro vedo, da vse naše ljudstvo ne mara nikdar več pod Italijo. Toda kljub njihovemu molku so se vest in izjave razširile po vsem ozemlju. Gobezdačem je vzelo sapo, oni pa, ki so še dvomili, so začeli sprečledovati. Kominformistični veljaki so vrgli razne parole, da bi zmanjšali posledice in še enkrat preslepili naše ljudstvo. Pravijo, da tržaška Vidalijeva partija ima svojo linijo, da je moral Togliatti dati take izjave, da bi si pridobil več zaupanja in pristašev med Italijani itd.. Posamezni kominformisti pa se v razgovorih opravičujejo: «Tudi če Vidali in Togliatti hočeta Trst pod Italijo, se to ne bo zgodilo, če Jugoslavija ne bo pristala».

Ni nam treba poudarjati, da Vidalijeva «linija» je in mora biti Togliattijeva «linija» in da Togliatti dobiva «linijo» iz Moskve. Le v Trstu nočejo odkrito na dan, ker se bojijo posledic.

Kdor ima v sebi še malo zavednosti in poštenosti, se mora jasno opredeliti in upreti takim voditeljem, ki nepošteno spletkarijo proti interesom našega ljudstva. Nobeno opravičilo ne drži. Vsako slepomišenje zna biti usodno.

Radovedni smo, kaj bo o tej zadevi povedal ob prihodnji priliki na občinski seji dolinski kominformistični župan Lovriha, kako si bo to tolmačil in obrazložil svojim občanom zgoniški kominformistični župan Pirc, kakšno pojasnilo bo dal kominformistični prvak v nabrežinski občini Slavec, v repentaborski občini Lazar, v miljski pa kominformist Pacco.

Pa ne samo oni, tudi vsi ostali kominformistični prvaki, gobezdači, kričači in pripadniki, bi se morali jasno opredeliti in izjaviti, ali se strinjajo ali obsojajo Togliattijevo stališče do tržaškega vprašanja. Če bodo še naprej molčali, jih bo naše ljudstvo sodilo po svojem starem izreku: «Kdor molči, potrjuje».

Z NEZAKONITEGA ZASEDANJA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Dr. Dekleva: Odločno protestiram proti samovolji ZVU

in zahtevam, da se čimprej izvedejo volitve v občinski svet in v druge predstavniške organe, ki so sedaj izključna domena iredentistov

Včeraj ob 18. uri je bilo, kot že javljeno, prvo jesensko zasedanje občinskega sveta. Ker je bila polemika v zvezi z zakonitostjo ponovnega sklicanja že odstavljenega občinskega sveta v zadnjem času zelo ostra, je bilo pričakovati, da bodo predstavniki posameznih skupin dali glede tega svoje izjave ter da bo seja zaradi tega bolj živahna in razgibana. Številno občinstvo glede tega prav gotovo ni bilo razočarano. Seje so se udeležili skoraj vsi občinski svetovalci razen adv. Stocca, ki je pred dnevi podal izjavo, da se ne smatra več za občinskega svetovalca.

Sejo je otvoril župan Bartoli, ki je z njemu že prirojenim jezuitskim načinom izjavil, da se občinski svet sestaja zato, da bi reševal vsa pereča vprašanja v korist tržaškega prebivalstva ter na ta način kar najbolj koristil razvoju in napredku mesta samega. Pozval je navzoče, ki bi imeli kaj pripomniti k sklicanju občinskega sveta, da se izjavijo, ker bi nato prešli k reševanju vprašanj upravnega značaja.

K besedi so se javili občinski svetovalci vseh skupin, zastopanih v občinskem svetu. Demokristjani se celo niso zadovoljili samo z enim, temveč sta v njihovem imenu spregovorila svetovalec odv. Harabaglia in prof. Gregoretti, v imenu italijanske republikanske stranke je spregovoril prof. Furlani, v imenu indipendentistov dr. Giampiccoli, v imenu SDZ dr. Agneletto, v imenu kominformistov dr. Pogassi.

Za nas najbolj važna in zanimiva je bila izjava predstavnika Ljudske fronte tov. Dekleve, ki se dobesedno glasi:

V zvezi z ukazom št. 88 z dne 29. maja 1951, s katerim se podaljša za nedoločen čas delovanje občinskega sveta in v zvezi s sklicanjem tega sveta izjavljam:

1. Mandat občinskih svetovalcev je zapadel, ker je bil določen za dobo dveh let. Ta doba ne more biti podaljšana z upravnimi ali zakonskimi določbami.

2. Občinski svet, izvoljen leta 1949, je bil že razpuščen in so bile že napovedane volitve ter določen čas volitev.

3. Volitve same so odgodili zaradi intervencije neke tuje vlade in nekaterih političnih skupin, ki imajo v svojem programu priključitev tega ozemlja k Italiji.

S tem so bila prekršna demokratična načela in pravice volivcev ter je bila v znatni meri favorizirana iredentistična skupina v škodo interesov večine tukajšnjega prebivalstva.

Zato z vso odločnostjo protestiram proti temu samovoljnemu dejanju ZVU in zahtevam hkrati, da se v najkrajšem času napovedo nove volitve v občinski svet in druge reprezentativne organe, ki so sedaj v popolni oblasti iredentistov.

Svoje navzočnost v sedanjem občinskem svetu, ki mi je bila dejansko vsiljena od zgoraj in glede katere izrekam najširše pridržke, lahko sedaj opravičim z nujnostjo, da na vsak način branim interese prebivalstva in predvsem njegovo zakonito pravico, da si izbere čim prej svoje upravnike na volitvah».

Predstavniki vseh opozicijskih strank, ki so dali svoje izjave še pred tov. Deklevo, so v glavnem obsodili protidemokratični postopek ZVU, ki je odložila volitve ter so poudarili, da je sedanji položaj občinskega sveta nezakonit.

Kominformisti bi seveda ne bili to, za kar jih poznamo, če ne bi izrabili tudi včerajšnje občinske seje za blatenje Jugoslavije ter jugoslovanske uprave v coni B. Kominformist Pogassi menda ni imel preveč dela s svojo izjavo, saj je bila za las podobna govorom Vidalija v zvezi z «baratto infame», ki je postal v zadnjem času že glavno geslo kominformistične politike. Ker je vedel že toliko povedati o tem «barantanju», se nam zdi čudno, da niso črhnili besedice nitj on nitj ostali kominformisti, ko so predstavniki iredentističnih strank zahtevali priključitev našega ozemlja k Italiji ter vztrajali celo pri trditvi, da Trst sploh ni bil ločen od «domovine» ter da je zato še vedno njen sestavni del. Kje so bile tokrat vse njihove izjave o STO, da ne govorimo o njihovih zahtevah glede imenovanja guvernerja, katerega pa po novih direktivah ne omenjajo več?

Seveda so si jih demokristjani v svojih izjavah hudo privoščili. Adv. Harabaglia je sicer samo s pravne plati, dokazoval, da je sklicanje občinskega sveta popolnoma zakonito, zato pa se je prof. Gregoretti lotil vprašanja bolj s politične plati ter je spravil kominformiste v nemajhno zadrego, ko jim je prečital izjave Togliattija iz leta 1935 in 1946 glede priključitve Trsta k Jugoslaviji. Kominformisti so se hoteli sicer braniti z izjavo, češ da se je od tedaj položaj pač spremenil, pa so takoj prejeli odgovor, da so se samo oni spremenili in ne položaj.

Zelo zanimiva je bila razlaga demokristjana Gregorettija, kako je prišlo do preložitve volitev. Po njegovem so bile volitve preložene samo iz «tehničnih» razlogov. Cim bolj je pa hotel resničnost te trditve dokazati, tembolj jasno, je dokazoval prav nasprotno in sicer, da so bili temu vzrok predvsem politični in ne tehnični činitelji, kar je končno tudi potrdila njegova zaključna izjava, v kateri ne zahteva sklicanja volitev, temveč predvsem borbo za povrnitev tega ozemlja k «madrepatriji».

Kominformisti kot tudi demokristjani so predložili svojo resolucijo; kominformisti so v svoji govorili o napadu na Sovjetsko zvezo preko Trsta, medtem ko so demokristjani poudarjali svojo zahtevo, da se čim prej priključi naše ozemlje k Italiji. Za kominformistično so samo oni glasovali, medtem ko so se predstavniki opozicije glasovanja vzdržali; proti resoluciji demokristjanov so glasovali vsi predstavniki opozicije.

Burno debato je zaključil zopet župan Bartoli, ki je tokrat prekosil celo samega sebe; bil je tako silovito sladak, poln «skrbi» za ubogo tržaško delavstvo in sploh vse prebivalstvo, da bi bil s svojim milim glasom še kamen omehčal. Verjetno je bil ta njegov govor nekaka indirektna zahvala vsem, ki so mu pomagali, da sedi še vedno na županskem stolčku, ki bi ga sicer po volji tržaškega prebivalstva prav gotovo ne videl več. O njegovi skrbi za delavstvo pa ni vredno niti govoriti.

V drugem delu občinske seje so razpravljali samo o vprašanjih upravnega značaja. Sledila je nato še izvolitev volilne komisije, katere člani so: Giampiccoli, D'Este, Zampolatto, Ferlan, Gregoretti, Gridelli, Furlani in Pogassi. Za namestnika članov volilne komisije je bil izvoljen tudi tov. Dekleva.

Prihodnja občinska seja bo v torek 6. t. m.

Gostovanje SNG v Ljubljani in Mariboru

Včeraj popoldne so odpotovali člani SNG iz Trsta na gostovanje v Slovenijo. Prvo predstavo bodo imeli v ljubljanski Drami, nato dve v mariborskem gledališču. Igrali bodo Krleževo dramo «Gospoda Glembajevi», s katero so dosegli pri tržaškem občinstvu tako velik uspeh.

Želimo našemu dragemu gledališču, da bi prav tako kot na domačih tleh uspelo tudi v svobodni Sloveniji in s tem potrdilo kulturno raven tržaškega SNG, osrednje ustanove zamejskih Slovencev.

PETI REDNI OBČNI ZBOR SHPZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

nacionalne pravice; slej ko prej se moramo boriti za enakopravnost avtohtonega slovenskega jezika v javnosti; slej ko prej skušajo nepoboljšljivi narodni nestrpneži izriniti zadnje ostanke slovenskega pouka iz tako imenovanih dvojezičnih šol; slej ko prej nestrpni učitelji potujčujejo našo mlad no; slej ko prej velikonemški šovinisti blatijo našo kulturo in predvsem najslavnejšo stran naše zgodovine — narodnoosvobodilno borbo.

Ob tem stanju se tem bolj zavedamo potrebe skupnosti in enotnosti: enotnosti naših vrst na Koroškem in enotnosti vseh zamejskih Slovencev v tesni naslonitvi na matični narod, na slovensko kulturno središče, na belo Ljubljano.

V tem smislu vam želim mnogo uspeha na današnjem zboru. Naj živi peti občni zbor SHPZ!

V imenu prosvetnih društev z Goriškega in vseh Slovencev iz Italije je prinesel pozdrave občnemu zboru tov. Miladin Černe, ki je v kratkih besedah prikazal delovanje goriških Slovencev katerega skuša oblast na vsakem koraku ovirati. Slovenci morajo za svoje prireditve uporabljati majhno dvorano v Pevmi, ker jim Italija noče povrniti Ljudskega doma. Toda Slovenci v Italiji se ne plašijo, delo na Tržaškem jim je vzor in v ponos. Pozdravljajo akcijo za zgraditev Kulturnega doma v Trstu, v katerem bodo idejno povezani tudi Slovenci v Italiji.

V imenu Zveze prosvetnih delavcev je želel občnemu zboru veliko uspeha še prof Jože Umek.

Po pozdravih sta bili soglasno izvoljeni verifikacijska ter volilna komisija, nato je imel referat glavni tajnik SHPZ tov. Boris Race-Zarko. (Referat prinašamo na tretji strani).

Poročilo Podzveze SHPZ iz Kopra je podal tov. Bole, iz katerega je razvidna prosvetna delavnost po vsem koprskem okrožju.

Po poročilih načelnikov odsekov Karla Boštjančiča za ljudsko prosveto, Tončke Čokove za šolstvo in Rada Rauberja za odsek za znanost in umetnost (poročila bomo objavili v prihodnjih dneh) ter blagajniškega poročila, ki ga je imel blagajnik tov. Janko Gerdol, je predsednik dr. Andrej Budal odprl diskusijo, v kateri so sodelovali tov. Koren, Jelinčič, Turk, Čuk in drugi.

Tov. Jože Koren je poudaril, da je prav SHPZ dala pobudo za graditev Kulturnega doma v Trstu. Odbor, ki je bil izvoljen z nalogo, da zbira materialna med izseljeništvom, predvsem v ZDA. Ugotovil je, da se akcija pri nas zadovoljivo razvija, če izvzamemo strankarska vodstva, ki so sodelovanje odrekla. Dosedanji uspehi so plod našega malega človeka. Nekatere vasi so se odzvale skoraj 100 odst., ne glede na stališče nekaterih skupin.

V Jugoslaviji je naša akcija naletela na močan odmev. Nabrali so čez 40 milijonov, nekatera podjetja in tovarne pa so zagotovile toliko gradbenega materiala, da bo zadostoval za naš dom.

V Ameriki se je med Slovenci posebno zavzel za naše delo Elbin Kristan in drugi. V Texasu se je tudi osnoval odbor, ki zbira sredstva. Mnogo pišejo slovenski ameriški časopisi.

Odbor za gradnjo Kulturnega doma je poskrbel že tudi za izdelavo načrtov ter jih predložil v rešitev. Teren je pripravljen in so dela že v teku. Tov. Koren je zaključil: «Odbor uporablja današnjo priliko, da se zahvali prosvetnim društvom za dosedanje sodelovanje in apeli. ra, da še okrepe svojo dejavnost. Poleg tega poziva vse Slovence ne glede na politično prepričanje, da podpro to akcijo za dom, ki bo naše središče v splošno narodno korist.

Tov. Danilo Turk je v svojih izvajanjih pozval prosvetna društva, naj tudi ona vplivajo, da bi iz naših vasi in javnih lokalov izginili samo italijanski napisi. Prosvetna zveza pa naj bi poskušala urediti znižanje taks, ki jih morajo naša prosvetna društva plačevati za vsako prireditev.

Tov. Zorko Jelinčič je poudaril problem mladine in pomoč, ki bi jo morale nuditi naše organizacije mladinski in predvsem pionirskim družinam. O tem problemu sta govorila tudi tov. Turk in Silvan Mesesnel. Tov. Čuk iz Doline je pokazal potrebo, da bi se slovensko učiteljstvo na vasi bolj povezalo z ljudstvom, posebno za prosvetno delovanje.

Poročilo nadzornega odbora je podal tov. Zorko Jelinčič in predlagal v imenu tega odbora glavnemu razrešnico.

Občni zbor je tudi sprejel malenkostno spremembo pravil, ki jo je v imenu glavnega odbora predlagal tov. dr. Angel Kukanja.

Po poročilu verifikacijske komisije je tov. Milovnik v njenem imenu ugotovil, da je občni zbor sklepčen, nato je bil izvoljen nov odbor SHPZ.

Za izkazano zaupanje se je zahvalil predsednik dr. Budal, nato je tov. Boris Race prečital resolucijo, ki je bila sestavljena na podlagi referatov in poročil. Zborovalci so resolucijo s ploskanjem sprejeli..

Med raznim je tov. Drago Pahor opozoril na potrebe Dijaške Matice in na dijaški teden, ki se prične 3. novembra. Dolžnost je, da podpiramo to društvo, ki skrbi za naše dijake.

Občni zbor je v vsem uspel in prepričani smo, da bo novi odbor nadaljeval plodno delo, katerega smernice je zbor začrtal vsem Slovencem na Tržaškem v korist.

Nabrežinski občinski svet obsodil odgoditev upravnih volitev

Včeraj je bila v Nabrežini redna seja občinskega sveta. Odsotni so bili trije svetovalci, občinstva malo. Ozračje je bilo precej razburkano in je bilo jasno videti, da je italijanski skupini v zadnjem času zelo zrastel greben.

Po čitanju zapisnika zadnje seje so se nekateri svetovalci pritožili, da niso bili v zapisniku omenjeni njihovi predlogi. Župan je po odobritvi zapisnika povedal, kako so se vrstili telegrami, pisma in odloki, s katerimi je ZVU v zadnjem hipu odgodila volitve za nedoločen čas.

Svetovalec Marica je zahteval, naj župan pove, kaj je odgovoril pokrajinski odbor na razne sklepe občinskega sveta in kaj je občinski odbor sklepal v zadnjem času. Župan mu je obljubil, da bo poročal o vsem, pripomnil pa je, da je upravni odbor sklepal le o stvareh, o katerih ima pravico.

Nato se je oglasil odbornik Terčon in predlagal protestno resolucijo proti odgoditvi volitev. Odbornik Slavec je izjavil, da se sicer strinja z resolucijo, a da ni preveč ostra in je zato predlagal svojo, ki je bila v glavnem enaka prvi, le da je po stari kominformistični navadi vlekla na dan zgodbo o Vidalijevem barantanju, «etnično linijo» itd. Predstavnik italijanske skupine Bandini je povedal tudi svojo in se pri tem zelo segrel. Če bi pa stisnil vse njegove izjave, bi se izcimila sama hinavščina. On je zadovoljen, da so bile volitve odgodene. Očital je slovenskim svetovalcem, ker protestirajo proti odgoditvi volitev, a še vedno ostanejo v občinskem svetu in v občinski upravi, pozval jih je naj bi dali ostavko, in bi potem občina dobila komisarja. Tem izjavam so se vsi svetovalci in prisotno občinstvo na glas smejali. Slovenski svetovalci in odborniki bodo stali na svojih mestih, ker vedo, da nekateri že prežijo na ugoden trenutek, da bi zasedli vplivna mesta na občini in krojili usodo našim ljudem po svoji voji. Glede etnične črte in razmejitve pa naj se gospod Bandini le pomiri. Če bi hoteli deliti slovensko ozemlje od italijanskega, bi morali potegniti mejo onstran Soče, kajti na Krasu smo Slovenci doma in Bandini kakor vsa njegova družba so le prišleki. Jasno pa je, da je Bandini govoril tudi v imenu kominformistov, ker je zagovarjal njihovo «etnično linijo». Lepo so si razdelili vloge!

Nekdo je predlagal, naj bi se iz obeh resolucij sestavila ena, a temu se je uprl odbornik Terčon in zahteval, da glasujejo za eno ali drugo. Pri tajnem glasovanju je dobila večino glasov resolucija odbornika Terčona. Škoda le, da ni prišlo prej do sporazuma in enotnega nastopa ter obsodbe nedemokratične odredbe ZVU.

Med sejo je svetovalec Bandini večkrat ostro napadel sedanjo občinsko upravo, češ da slabo gospodari in da se spušča le v politične prepire, zato ga je župan povabil, naj za prihodnjič pripravi točne obtožbe in svoje argumente v dokaz svojih trditev.

Nato je župan prečital pismo predsednika cone v odgovor na protest občinskega sveta proti razveljavitvi sklepa o namestitvi občinskih nameščencev, ki določa obvezno znanje slovenščine. Pismo bodo prevedli v slovenščino in o njem razpravljali na prihodnji seji. Lahko bi ga sicer že prevedli, pošteno pa bi bilo, da bi predsedstvo cone poslalo dvojezično besedilo.

Glede nameravane igralnice v Sesljanu je tajnik sporočil, da je ZVU odbila prošnjo podjetnika in ga o tem že obvestila.

Ob zaključku so izvolili občinsko volilno komisijo, v kateri so ostali isti člani kot do sedaj in namreč: Ignac Pertot, Lambert Pertot, Ferdinand Rukin in Carlo Fabris.

Prihodnja seja bo v ponedeljek ob 17.

Nesreča na delu

Nekaj pred 18. uro so včeraj prepeljali v splošno bolnico 46-letnega težaka Karla Mezgeca, stanujočega v Ul. Soncini 40. Sprejeli so ga na prvi kirurgični oddelek, ker ima hudo rano na glavi in pretres možganov.

Nesreča je doletela Mezgeca pri Sv. Savi, kjer je zaposlen na neki stavbi. Delavci, zaposleni v višjem nadstropju so namreč po vrvi spuščali samokolnico, ki pa se je tik ob tleh nerodno zamajala in s silo zadela Mezgeca ter ga podrla. Po mnenju zdravnikov, se bo moral ponesrečenec zdraviti najmanj 20 dni.

18-letni Luigi Zuculin iz Ul. Cappelli 9 pa si je včeraj na delu poškodoval levo roko. Tudi on je zaposlen na neki stavbi v gradnji v Ul. Raffaello Sanzio, kjer mu je železna greda stisnila prste leve roke in mu povzročila rano, zaradi katere se bo moral zdraviti okrog petnajst dni.

Nezgoda na ulici

Sedeminšestdesetletnega Nicolo De Rina, stanujočega v Ul. Cesare Battisti 5, ki se je odpravil snoči okrog 18. na sprehod po Akvedotu, je na križišču z Ul. Rossetti podrl 22-letni Fulvio Sgorbissa s svojo «Vespo». Pri padcu si je De Rin zlomil desno nogo, medtem ko se Sgorbissi ni pripetilo nič hudega. Ponesrečenca so z reševalnim avtomobilom prepeljali v splošno bolnico, kjer se bo moral zdraviti dva meseca.

Dijaku Adolfu Šimencu v spomin

Kot da je še med nami, ga vidimo: živahen, bister, marljiv in vedno vesel je bil Adolf, čeprav ga je uničujoča bolezen razjedala že od najnežnejše mladosti. Kdor je vedel za njegovo bolno srce in vse težke bolezni, ki jih je moral mladi fant prenasati, se je moral čuditi njegovi volji do življenja, vnemi do študija, njegovi trdni veri, da bo vzdržal in vse premagal, da bo še v oporo materi, ki ji je bil v edino veselje.

Nekaj let je preživel Adolf v dijaškem domu v Ul. Buonarotti. Bil je do svojih sošolcev tako tovariški, da si mu težko našel enakega. Kadar je moral v bolnico — in to se je često ponavljalo — je bilo vedno vsem hudo. In čeprav so zdravniki že več let obupovali nad njim, je vendar njegova čudovita sila, ki bi jo občudovali pri zrelem človeku, kaj šele pri doraščajočem mladincu, dolgo premagovala telesno hiranje.

Končno je moral Adolf popolnoma opustiti šolanje. Ne zdravniki ne njegova lastna volja mu nista mogli več pomagati. Po dolgoletnem trpljenju, ki ga je tako mirno prenašal, je za vedno zaprl oči. Včeraj so ga pokopali. Vsem, ki so ga poznali, pa bo ostal v spominu kot vzor dijaka in mladinca, svojim tovarišem pa kot vzor najboljšega prijatelja.

Počivaj mirno, dobri ubogi Adolf!

Pojasnilo Fronte za neodvisnost

Fronta za nedvisnost nam je poslala v zvezi s člankom v «Unità» z dne 20. t. m. pojasnilo svoje komisije za pogajanja med Fronto in kominformistično stranko za organiziranje skupne diskusije glede njihovega stališča do tržaškega vprašanju. Pojasnilo objavljamo v kratkem izvlečku:

Tajnistvo Fronte je 23. avgusta javilo kominformistom pogoje in seznam govornikov za diskusijo. 31. avgusta so imeli zastopniki Fronte za neodvisnost sestanek z zastopniki kominformistov. Med drugim so indipendentisti predlagali, da bi bilo predsedništvo zborovanja nevtralno in da bi diskutirali v nevtralnih prostorih. Glavna govornika bi morala biti gospoda Giampiccoli in Gasperini. Na nadaljnjih 4 sestankih so indipendentisti sprejeli za sedež diskusije Dom pristaniških delavcev, sedež kominformovcev. Ostalo pa je odprto vprašanje nevtralnega predsedstva, ker so liberalci odklonili, da bi predsedoval član njihove stranke.

Medtem je nastal spor zaradi vprašanja kominformovca Campagne, o katerem je časopis «Trieste Sera» objavil članek, ki je bil zaradi tiskarskega škrata za Campagno žaljiv. Časopis je sicer napisal popravek, kar pa kominformovcem ni zadostovalo.

List «Unità» je v svojem članku vsa ta dejstva potvoril in tudi zapisal, da kominformisti niso mogli nikoli najti na sedežu Fronte nobenega voditelja, kar je popolnoma izmišljeno. Kominformovcem tudi ni prijalo, da bi izdali o diskusiji skupno poročilo. Vsa ta dejstva kažejo, da niso kominformisti hoteli diskusije, čeprav zvračajo sedaj krivdo na indipendentiste.

Omejitev uporabe niklja, bakra, cinka in zlitin

ZVU je imela za primerno, da na britansko - ameriškem področju STO omeji uporabo niklja, bakra, cinka in njihovih zlitin. Predpise o tem vsebuje nedavno izdani ukaz štev. 170, ki ga je podpisal glavni ravnatelj za civilne zadeve in ki bo stopil v veljavo 1. novembra 1951. Ukaz prepoveduje uporabo omenjenih kovin v posebno določenih primerih, dovoljuje pa prodajo, dokler trajajo razpoložljive zaloge.

Gledališče Verdi

V sredo poteče rok za obnovitev abonmajev ter bodo razdelili ostale prostore številnim povpraševalcem.

Prihodnjo soboto bo nastopila gledališka skupina Calindri-Catelli-Volpi pod vodstvom L. Almiranteja. V glavnih vlogah sodelujejo Adriana Silvestri, Gemma Dolognesi, Giuseppe Pertile, Valeria Valeri, Nastopili bodo s Savoryevo komedijo «Jurij in Marjeta».

Gledališka skupina ima na sporedu Fraccarolijeno komedijo «Vesela znanost», Crommelijnekovo «Toplo in mrzlo» ter druge novosti.

V sredo se začne pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za prvo predstavo.

Razdeljevanje vprašalnih pol za ljudsko štetje

Te dni je na delu 320 raznašalcev vprašalnih pol za ljudsko štetje. Urad za ljudsko štetje naproša v dnevnih poročilih od 26. in 27. t.m. da je bilo izročenih v navedenih dveh dneh 29.477 vprašalnih pol in tiskanih navodil. O načinu razdeljevanja tiskanih navodil smo že poročali, da so tiskana tudi v slovenščini in, ako jih raznašalec sam ne ponudi, jih je treba zahtevati, ker navadno ponujajo le italijanska, ne da bi pojasnili, da se na vprašalni poli lahko pišejo odgovori v slovenščini, čeprav so vprašanja tiskana samo v italijanščini.

Sožalje

Članstvo in odbor prosvetnega društva Lonjer-Katinara izreka sožalje družini Čok ob izgubi 42-letne žene in matere Čok Amalije.

Koncert godbe civilne policije

Jutri 31. t.m. bo ob 20.30 uri v Avditoriju koncert godbe civilne policije s sledečim sporedom:

1. Beethoven: 5. simfonija v c-molu; 2. Schiavo: simfonični tempo; 3. Haydn: simfonija st. 45 (imenovana «Poslovitev»); 4. Masciagni: Prijatelj Fritz-intermezzo.

Urnik občinskih kopališč ob prihodnjih praznikih

Občina obvešča, da bodo občinska kopališča v Ul. A. Manzoni in Ul. P. Veronese odprta ob sledečih urah: četrtek 1. novembra od 7. do 12; petek 2. novembra od 7.30 do 18; sobota 3. novembra od 7. do 12; nedelja 4. novembra od 7. do 12. ure.

Prekop grobov

Tržaška občina obvešča, da bo na pokopališču pri Sv. Ani Kraguja XLIII. desetletnih grobov, ki počivajo zemeljski ostanki pokopanih od 5. aprila 1941 do 13. novembra 1941, preurejena za nove grobove.

Vsi zainteresirani, ki bi imeli namen prenesti ali ohraniti zemeljske ostanke, naj se obrnejo na administrativni urad tehničnega urada-oddelek za pokopališča v Ul. Teatro, 5, II. soba 43 najkasneje do 20. novembra 1951.

Po navedenem roku bodo zemeljski ostanki prenešeni v skupno kostnico ter ne bo več mogoče določiti, čigavi so. Vsi ostali nagrobni predmeti pa bodo postali last občine, ki bo z njimi prosto razpolagala.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V dneh 28. in 29. novembra 1951. se je v Trstu rodilo 12 otrok, porok je bilo 5 in umrlo je 14 oseb.

CIVILNE POROKE: trgovec Giuseppe Semerani in gospodinja Carmela Moravi

CERKVENE POROKE: mehanik Adrijan Kravos in učiteljica Elda Sommariva, mizar Edoardo Baldi in gospodinja Marija Macor, mehanik Domenico Benussi in knjigovezka Nella Pellegrini, mehanik Dimitri De Dimitri in gospodinja Vanda Benedetti.

UMRLI SO: 7 dni stara Alma Erlach, 70-letni Giorgio Radivo, 83-letni Giovanni Gutmann, 54-letni Josip Krečič, 79-letna Anna Zorzetti por. Garini, 60-letni Pietro Crain, 82-letna Clotilde Rtiavetz vd. de Karg, 88-letna Marija Komac vd. Marinello, 78-letni Plinio Solda, 34-letni Carlo Centazzo, 73-letni Federico Sponda, 80-letna Marija Cesar vd. Peteani, 65-letni Antonio Carelli, 71-letna Erminia Moretti por. Polli 73-letna Teodolinda Fabris por. Ermacora, 80-letni Pietro Fabris, 80-letna Maddalena Persoglio por. Dessanti.

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali in sodelovali pri pogrebu našega dragega pokojnika

GREGORICA ANTONA

Posebno se zahvaljujemo našemu domačemu pevskemu zboru, tov. Nardinu, darovalcem vencev in vsem množičnim organizacijam.

Trst, Barkovlje 30.10.1951.

Družina GREGORIČ

ADEX - IZLETI

DVODNEVNI IZLETI
17. in 18. novembra v

Postojno
Šent Peter na Krasu
Ilirsko Bistrico

ENODNEVNI IZLETI
18. novembra v

Črniče na Vipavskem
Skopo
Podgrad
Obrov
Karojbo

Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5, tel. 29-243 od 29. oktobra do 2. novembra.

IZPRED SODIŠČA

Oproščen krznar

Ada Rutar por. Rustja je nekega dne kupila na dražbi v mestni zastavljalnici krasen krznen plašč in 26 krznenih kož za skupno vsoto 200.550 lir. Rutarjeva je bila zadovoljna s kupčijo in ker ji verjetno ne manjka denarja, se je odpravila do krznarja Vittorija Bevilacqua, kjer si je naročila proti plačilu 20.000 lir krojitev novega plašča z nakupljenimi kožami. Plašč bi moral biti precej širok z visokim ovratnikom in z ohlapnimi rokavi, ki bi morali biti na koncu zavihani. Skratka po najnovejši modi. Krznar je nekoliko premislil in je prišel do zaključka, da bo 20.000 lir premalo. Zvišal je račun na 25.000 lir in Rutarjeva je seveda sprejela. Na prvem poskusu pa se je Rutarjevi zdelo, da plašč ni krojen po njenem naročilu, še manj pa po okusu. Ker je bilo vrhu vsega še ozek, je zasumila, strgala podlogo in spoznala, da so bile spodaj druge manj vredne kože. Napadla jo je taka jeza, da je začela v trgovini vpiti na vse grlo. Kričanje je priklicalo veliko število radovednežev, ki so se prav zabavili, dokler ni vse to prekinil neki policijski agent, ki je poslušal pritožbe obeh. Končno se je tudi on naveličal, zaplenil kože in oba prijavil policiji.

Na prvem procesu, ki je bil pred rednim sodiščem, so Bevilacqua spoznali za krivega zaradi prisvojitve tuje imovine in je bil obsojen na 4 mesece zapora in 8.000 lir globe. Mož pa ni bil zadovoljen, temveč je takoj vložil priziv in tako ga je prizivno sodišče oprostilo vsake krivde, ker dejanje ni kaznivo.

Predsednik: Forziati; tožilec: Ruggeri; zapisnikar: Andrioni; obramba odv. Kezich.

Vlomilca avtomobilov obsojena

Imena beguncev Romea Schauerja in Salvatore Diacija sta pač čitateljem dnevnikov dobro znana. Oba sta namreč vlamljala v avtomobile in odnašala, kar se je odnašati dalo. Vsaka stvar ima svoj konec in tako so tudi mladeniča ujeli in postavili pred zavezniško sodišče. Oba sta se skupno s 55-letno Antonijo De Lucia por. De Pol brez stalnega bivališča morala zagovarjati, da sta 29.9. t. l. ukradla iz nekega ameriškega avtomobila celo vrsto perila in oblek ter iz avta Antonija Nuciarija dežni plašč in snemalno kinematografsko kamero v vrednosti 110.000 lir. Fanta sta nekaj blaga izročila De Polovi, da bi ga razprodajala, medtem ko sta snemalno kamero zastavila za 5.000 lir v zastavljalnici. Tudi sprejeto polico sta fanta takoj prodala nekemu neznancu za borih 2.500 lir.

Ker sta fanta nepoboljšljiva, ju je sodišče obsodilo na 1-leto in 6 mesecev zapora, medtem ko je De Polovo oprostilo zaradi upravičenega dvoma.

Sodnik: Grabb; tožilec: Dr. Savona; obramba: Presti in V. Bologna.

Nesreča malega Prosečana

Ob 11. včeraj dopoldne so prepeljali v dermatološki oddelek splošne bolnice 3-letnega Marijana Puntarja, stanujočega na Proseku 119. Poleg udarca nad levim očesom, je imel otrok hude opekline po obrazu, po desni roki in levem kolenu, zaradi česar se bo moral zdraviti okrog 20 dni. Mati, ki ga je pospremila v bolnico, je pripovedovala, da se je Marijan okrog devete dopoldne igral v kuhinji. Po nerodnosti pa je nenadno dregnil v plinski ogrevalnik in prevrnil naše posodo z vrelo vodo.

Obešenec nad grajskimi vrati

Sedeminpetdesetletno Amalijo Bona je včeraj zjutraj, ko se je odpravila v službo, doletelo med potjo neprijetno presenečenje. Vsakodnevna pot vodi Bonavo mimo gradu Sv. Justa. Ko je včeraj šla mimo glavnega vhoda, je v svojo grozo zagledala na levi strani vrat obešenca, visečega ob grajskem zidu nekaj pedi od tal.

Na mesto so takoj poklicali zdravnika RK, ki je ugotovil, da je obešenec mrtev že kakih šest ur. Policijska preiskava pa je dognala, da gre za 51-letnega Giuseppeja Dabona iz Ul. Risorta št. 1. V bližini samomorilca so namreč našli odvržen dežni plašč, v zidnem oknu poleg njega pa listnico z dokumenti, 12 lirami in listkom, na katerega je Dabon pred smrtjo napisal kratko opravičilo za svoje dejanje ter se poslovil od žene in znancev. Dabon zapušča dvoje otrok in ženo. Po poklicu je bil mehanik, vendar je živel zadnje čase v zelo žalostnih razmerah, ker je bil že dokaj časa brez zaslužka.

Nesreča na delu

Nekaj pred 18. uro so včeraj prepeljali v splošno bolnico 46-letnega težaka Karla Mezgeca, stanujočega v Ul. Soncini 40. Sprejeli so ga na prvi kirurgični oddelek, ker ima hudo rano na glavi in pretres možganov.

Nesreča je doletela Mezgeca pri Sv. Savi, kjer je zaposlen na neki stavbi. Delavci, zaposleni v višjem nadstropju so namreč po vrvi spuščali samokolnico, ki pa se je tik ob tleh nerodno zamajala in s silo zadela Mezgeca ter ga podrla. Po mnenju zdravnikov, se bo moral ponesrečenec zdraviti najmanj 20 dni.

18-letni Luigi Zuculin iz Ul. Cappelli 9 pa si je včeraj na delu poškodoval levo roko. Tudi on je zaposlen na neki stavbi v gradnji v Ul. Raffaello Sanzio, kjer mu je železna greda stisnila prste leve roke in mu povzročila rano, zaradi katere se bo moral zdraviti okrog petnajst dni.

Nezgoda na ulici

Sedeminšestdesetletnega Nicolo De Rina, stanujočega v Ul. Cesare Battisti 5, ki se je odpravil snoči okrog 18. na sprehod po Akvedotu, je na križišču z Ul. Rossetti podrl 22-letni Fulvio Sgorbissa s svojo «Vespo». Pri padcu si je De Rin zlomil desno nogo, medtem ko se Sgorbissi ni pripetilo nič hudega. Ponesrečenca so z reševalnim avtomobilom prepeljali v splošno bolnico, kjer se bo moral zdraviti dva meseca.

Neprimeren raznašalec pol za štetje

Te dni delijo tudi na Općinah pole in pojasnila za ljudsko štetje. Openci pa

POROČILO TAJNIKA SHPZ TOV. BORISA RACETA

Vsi Slovenci v skupno borbo za ohranitev in razvoj prosvetnih in kulturnih ustanov!

Vloga in položaj Slovencev v zgodovini Trsta do prve svetovne vojne

Nacionalni problemi tržaških Slovencev so postali po zadnji vojni pereči in so v zvezi z današnjo teritorialno ureditvijo bili doslej zelo malo osvetljeni. Skrajno nujno je, da se ti problemi zberejo in osvetlijo ter podprejo z dokazi, da bo s tem podana možnost za njihovo temeljitejše reševanje.

Že po prvi svetovni vojni, ko je bil Trst z Julijsko krajino priključen Italiji, je nastal za njegov razvoj nov položaj. Ločitev od zaledja je vplivala na njegovo gospodarstvo, prav tako je nastal nov položaj v populacijskem odnosu imigracijskem oziru. Populacijski moment, ki je v Trstu istoveten z nacionalnim problemom, je po drugi svetovni vojni z novim politično-teritorialnim položajem, s tem da poteka meja neposredno nad mestom in ga tako loči od najbližjega zaledja, doživel nove spremembe. Slovensko ozemlje, na katerem leži sam Trst, je bilo v zgodovini najnaravnejši in najbolj neposreden človeški rezervoar za naraščajoče mesto, danes to ni več. Upoštevajoč objektivne zakone asimilacije, nasilno raznarodovanje, poslednje fašističnega in šovinističnega terorja, današnje forsiranje italijanske emigracije v Trst, sodobno pojavo izumiranja mesta, urbanizacijo bližnjega in daljnega okoliša, so nastale za Slovence, ki se ne smejo in se ne morejo naseljevati v Trstu, popolnoma nove razmere.

Vloga Slovencev v Trstu je bila v srednjem veku neznatna. Slovenci so proizvajali kmečke pridelke za mesto. Redki Slovenci, ki so se naselili v tedaj majhno mestece, so se v romanizirani sredini, kjer je mestni patricijat imel v rokah gospodarsko, politično in kulturno življenje, zaradi nizkega socialnega (kmečkega) porekla in z nedoločeno narodno pripadnostjo kmalu asimilirali. Vloga Slovencev v Trstu se nenadoma spremeni, ko je Trst v začetku XIII. stoletja izbran za trgovsko uko tedanje avstrijske ave. Nagel vzpon, ki ga je ut doživljal ob sprostitvi plovbe ob razvoju trgovine in prometnih gospodarski poletji tedanjih avstrijskih vladarjev, je terjal novih in mnogo delovnih rok. Te mu je nudilo neposredno zaledje, predvsem slovensko ozemlje.

Naglo naraščanje tržaškega prebivalstva gre na račun priseljevanja nasplošno (naraščajoče mesto je privlačevalo tudi trgovce in druge, tako so se v večjem številu naselili v Trst Grki, Levantinci, Židje in Nemci) in predvsem na račun urbanizacije kmečke okolice, ki je bila olajšana z odpravo fevdalnih odnosov.

V začetni fazi razvoja Trst ni predstavljal homogenega nacionalnega lica, njegovo prebivalstvo so sestavljali romanizirani prvotni prebivalci, nacionalno še ne prebujeni urbanizirani Slovenci, Grki, Levantinci, Italijani, Furlani, Židje. Trst je bilo pravo kozmopolitsko mesto.

Tov. Race je v nadaljevanju svojega referata govoril o asimilaciji Slovencev prav zaradi slabega socialnega, gospodarskega in kulturnega položaja, v katerem gospodarstvu Trsta v drugi polovici XIX. stol., ko je Trst postal tudi za Slovence najbolj pomembno mesto. Leto 1848 pa pomeni začetek prebujanja Slovencev, ki postajajo politični in socialni subjekt. Organizirali so prosvetne in politične organizacije, tiskali so se listi, krepil se je gospodarski položaj.

Asimilacijski zakoni so sicer veljali vedno delovali. Ce so proletarski otroci obiskovali slovensko šolo (mnogim to ni bilo mogoče, ker v mestu razen prvih slovenskih šol ni bilo), je asimilacijsko nalogo opravljala cesta. Vsekakor so številni asimilirani Slovencev nadomestili in presegli na novo urbanizirani Slovenci.

TRST POD ITALIJO

Gospodarsko propadanje Trsta pod Italijo je bilo naravna posledica nasilja, ki je bilo storjeno nad njim. Italija si ni prizadevala Trsta zaradi pozitivnih gospodarskih nujnosti, niti zaradi reševanja nacionalnega vprašanja, ker je s tem to vprašanje šele nastalo, temveč zato, da ga gospodarsko kontrolira in zato duši ter da ji služi kot baza za nadaljnja zavojevanja. Zaradi bližine meje propadajo v pristanišču pada, poleg tega se Benetke kot konkurent, s prometom propada pomorstvo, zastaja delo v industriji, predvsem v tistih panogah, ki so tvorile enoto za industrijo v zaledju, propadala je industrija in z vsem skupaj bančništvo.

Poleg novo nastalih neugodnih razmer, se je Italija z nasilnim lotila slovenskih pozicij v gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju. Uveljavljanje Slovencev v Trstu pred prvo svetovno vojno je vlilo strah in grozo italijanskim iredentistom, sedaj so jim bili Slovenci na mušt in nemilost.

Lotili so se osnove — gospodarskih pozicij — Slovencev. Ni polagoma omajali in domala uničili. Dobro so se zavedali, da bodo Slovenci pritisku učinkovito kljubovali, če bodo gospodarsko neodvisni. Z močnimi gospodarskimi osnovami je mogoče zagotoviti šolo, tisk in kulturni razvoj.

V propadajočem Trstu se je moglo urbanizirati le manjše število Slovencev iz Julijske krajine. Primorski Slovenci so morali emigrirati v Južno Ameriko ali v Jugoslavijo. Nastal je torej popolnoma nov položaj. Iz Trsta se je predvsem v Jugoslavijo izselilo ogromno število Slovencev; državnih uradnikov, uradnikov uničenih slovanskih podjetij, delavcev in intelektualcev. Il Popolo di Trieste (3.IX.1933) se hvali, da se je po vojni izselilo iz Trsta 40.000 Slovanov. Na njihovo mesto so prišli priseljenci, predvsem uradniki iz Italije. Dočim je bilo leta 1914 okrog 30.000 «regnicolov», se je to število leta 1931 povišalo na 49.000.

Z razpustom političnih in kulturnih organizacij, z ukinitvijo slovenskih šol in tiska, s popolno odpravo slovenskega jezika iz javnega življenja, celo ulice, je asimilacijski stroj deloval hitreje. Asimilaciji se je uspešno upiral kmet v okolici kot gospodarsko samostojen in izoliran od asimilacijskega okolja. Gospodarsko odvisni sloji, predvsem proletariat, ki se je pred vojno združeval v socialističnih in narodnih organizacijah, je postal lahek plen asimilacije.

V primerjavi z obdobjem 1901-1910, ko je prebivalstvo naraslo za 50.029 enot, od česar odpade na emigracijo 20,33%, so številke obdobja 1921-1931 porazne. Prebivalstvo je naraslo samo za 7.227 enot od tega odpade 2,17% na emigracijo.

Širjenje mesta v spodnjo okolico je nudilo dobro priliko za asimiliranje čisto slovenskega prebivalstva v teh okrajih. V skoro čisto slovenske predele so se v nove zgradbe selili izključno Italijani.

Stevilo prebivalstva v spodnji okolici stalno in močno narašča. V 15 letih (od 1921 do 1936) se je število prebivalstva v spodnji okolici povečalo za 16,983 enot čeprav se je mesto v isti dobi povečalo le za 8,018 enot, kar pomeni, da se je preselilo iz središča mesta na periferijo, (rušenje starega mesta).

V šovinističnem izrazoslovju se ta pojav in pritisk razlaga takole: «Preoblikovanje predmestij še ni dovršeno. Okolica ima še vedno kmečki značaj, prebivalci pa nimajo še določenega poklica. Toda jezikovna sprememba je skoraj zaključena, kajti velika večina družin spodnje okolice govori italijansko. Mesto, ki je pod avstrijsko oblastjo znalo obdržati italijanski značaj v jeziku in v duši kljub neprestanemu dotoku tujcev, je z lahkoto asimiliralo zadnje slovenske kmete, kmalu potem, ko je prenehalo priseljevanje s severa. (P. Luzzatto Fegitz, La popolazione di Trieste, 1929).

Nadaljnje olajšanje asimilacije je bilo naraščajove zapuščanje zemlje v spodnji in zgornji okolici.

Delovno predsedstvo na občnem zboru SHPZ.

Edina ovira proti asimilaciji v mesto je bil spontan odpor proti nasilju, in sicer pičlo naseljevanje iz slovenskih krajev Primorske. (Podrobnih statistik o urbanizaciji primorskih Slovencev med obema vojnama sicer ni, točne podatke bi mogla dati samo anketa). Ti na novo urbanizirani Slovenci so bili proti asimilaciji bolj odporni in to odpornost so prenašali na domače Slovence. Ti priseljenci so vsaj deloma krili izgube zaradi asimilacije.

Tržaški Slovenci po drugi svetovni vojni

Škodljiv vpliv strankarskega odnosa do nekaterih važnih slovenskih kulturnih ustanov in pobud

Dejstvo je, da povojna ureditev ni prinesla tržaškim Slovencem bistvenega izboljšanja narodnega položaja. Tudi členi mirovne pogodbe, brez ozira na določbe o teritorialno-politični pripadnosti, niso rešili vseh vprašanj. Slovencem navkljub se niti tisti členi, ki so zanje ugodni, ne izvajajo.

Prvi vzrok asimilacije je skoraj popolnoma *gospodarska odvisnost*. Imetje Slovencev, ki ga je naropal fašizem, se vedno ni povrnjeno, še več: to imetje in kar iz njega izhaja je okrepilo gospodarske pozicije italijanskega šovinizma in tako služi posredno ali neposredno raznarodovalnemu delovanju.

Slovenskemu človeku deli kruh njemu sovražni italijanski kapitalist, šovinistični direktorji velepodjetij, ki imajo svoje centrale v Rimu ali Milanu ali še hujši sovražniki, kot so župan, predsednik cone in direktorji raznih državnih uradov, ki mu kruha sploh ne delijo, če vedo, da je Slovenec.

Uporaba slovenskega jezika v javnosti in v proizvodnji se je omejila samo na kmečko delo, na redka podjetja in trgovine in še tu le delno. Fašistično nasilje in gospodarski razvoj sta izpodrinila slovenski jezik tudi v obrti.

Drugi vzrok asimilacije je v tem, da Slovenci zaradi gospodarskega razvoja trumoma *zapuščajo zemljo*, ki je bila doslej najmočnejša, najtrdnejša in tudi edina gospodarska pozicija in ovira za asimilacijo. Iz socialnega vidika je nacionalno vprašanje res kmečko vprašanje, da torej narodnost kmeta odloča o tem, kakšno je nacionalno ozemlje. V kapitalizmu so mesta hitro rasla in so na tista mesta, ki so nastajala na ozemlju podložnega naroda, ki praviloma ni imel ali vsaj pravočasno ni imel vladajočih in zato imovitih razredov, vplivali na njihovo nacionalno barvo najrazličnejši faktorji, gospodarski, administrativni in kulturni faktorji združeni s pritiskom. Kmet je bil izven območja vpliva in pritiska, ker je bil stik z mestom zelo redek v nasprotju z mestom, kamor so se naseljevali ljudje s kmetov, toda mesto je uvajalo nov produkcijski način in nove gospodarske zveze, ki so jih prinesli tujci v svojem jeziku in ki je tudi obveljal. Kmet je ostal pri starem produkcijskem načinu in pri svojem jeziku ter kar je najvažnejše: ostal je gospodarsko samostojen. Torej gospodarskega pritiska ni moglo biti, ker je bil kmet od mesta toliko odvisen, kolikor je bilo mesto od njega. Noben administrativni pritisk mu ni mogel preprečiti, da bi pri delu in zato tudi v svoji družini govoril svoj jezik. Zaradi nepoznavanja tujega jezika je na njega vplivala, časovno sicer pozneje, kultura lastnega naroda. Kmečko prebivalstvo je torej avtohtono.

To pravilo je imelo svoje polno potrdilo v Trstu. Brez izjeme so vsi tisti, ki so obdelovali zemljo, ostali Slovenci vse dotlej, dokler so ostali na zemlji. Njihova asimilacija ali vsaj nevarnost za asimilacijo se prične s prodajanjem svojega dela.

Način obdelovanja zemlje v tržaški okolici je z redkimi izjemami zelo zaostal in zato skrajno naporen. V zadnjih desetletjih se je razlika v načinu proizvodnje v industriji in kmetijstvu močno povečala. Razlika je nastala zaradi mehanizacije industrije, kar je olajšalo delo in zmanjšalo napore. Produkcijski način v kmetijstvu je ostal tak, kakršen je bil pred 100 leti. Naši predniki so se morali mučiti, ker za njih ni bilo drugega izhoda, toda današnjemu človeku se odpirajo druge možnosti. Namesto, da bi se ubijal od teme do teme, tuči po 16 ur na dan in naj se k temu pridruži še suša in druge nadloge, je naravno, da si bo poiskal lažje t. j. mezdno delo.

Kaže, da se ti mezdni delavci danes ne bodo hitro asimilirali, kakor so se v prejšnjih časih, vsaj začasno ne. Dobre prometne zveze, ki so tako gosto razpredene po vsem ozemlju in stanovanjska kriza v Trstu omogočajo, da ti mezdni delavci stanujejo v vasi (določen del je zaposlen v bližini svojega kraja). Tako se dnevna doba italijanskega občevalnega jezika omejuje samo na delovni čas.

Toda tu je še novi faktor. Dobre prometne zveze, ki jih imajo naše vasi, na pr. Sv. Križ ima 37, Nabrežina 36, Cerovlje pa 28 železniških in cestnih dnevnih zvez s Trstom. Prosek-Kontovel 19, Salež 5, Trebče 12, Bazovica 10, Dolina, Boljunec in Skofije po 17, Ricmanje 15 in Boršt 7, vse avtobusne zveze, ki omogočajo *širjenje mesta*, deloma iz potreb, deloma iz asimilacijskih namenov tudi na zgornjo okolico. (Kako vplivajo dobre prometne zveze na razvoj okoliških vasi, potrjuje primer Opčin, ki so se po vzpostavitvi tramvajske zveze z mestom podvojile). Tako gradijo danes poboljševalnico v Padričah, Villaggio del Fanciullo in bolnico za turberkulozne na Opčinah, stanovanjske hiše pri Sv. Križu, v Devinu itd. Površina razlaščenih ali pročanih zemljišč okrog okoliških vasi, zaradi širjenja mesta, za industrijo in za športne naprave, se vsak dan veca. Če upoštevamo še razne urade v okoliških vaseh, policijske postaje, železniške postaje, carinske urade, katerih uslužbenci so izključno Italijani in po možnosti tudi tam stanujejo, potem se dnevna občevalna doba za slovensko prebivalstvo poveča. Tako vidimo, da se pridružuje asimilicijskim zakonom še nasilje. Rezultati so danes otipljivi: mladina iz okolice občuje med seboj čedalje pogosteje v italijanskem jeziku, pojav, ki ga zgodovina tržaških Slovencev ne beleži razen za časa fašističnega terorja.

Slovensko ribištvo, to je druga gospodarska panoga, kjer so bili Slovenci samostojni, danes izumira. Oblasti podpirajo ribiče-priseljence (vse Italijane) in jih preskrbujejo z modernim ladjevjem in pripravami. Slovenski ribiči ne morejo biti tem privilegiranim konkurentom kos, zato so prisiljeni opuščati svoj poklic in vstopati v mezdno razmerje.

Pred prvo svetovno vojno so asimilirane Slovence dosegli in presegli na novo urbanizirani prebivalci. Tudi pod Italijo, čeprav v veliko manjši meri so, na mesto sicer majhnega dela asimilirancev, vstopili Slovenci in Hrvati iz tedanje julijske krajine in ustvarjali svežo in novo vez med mestom in slovenskim podeželjem, od koder so izhajali ter vnašali med Slovence v Trstu svežino in slovenskega duha, ki je pod terorjem tako tonil.

Danes tega *naravnega dotoka ni več*. Razen nekaj povratnikov iz emigracije in redkih drugih, se Slovenci po vojni v Trstu niso praktično urbanizirali. Trst, mesto na slovenskem narodnem ozemlju, je danes za Slovence zaprt, je inozemstvo, ki sprejme Slovenca kot tujca. Trst ni več mesto, kamor so prihajali ljudje krepkih rok in bistre glave, da bi se spopirjeli z življenjem, in to so bili prvenstveno iz bližnjih pokrajin. Trst te danes ne vpraša več, kaj znaš in kaj boš delal, temveč od kot si in kakšne dokumente imaš. «Dokumenti» ovirajo Slovencem naseljevanje, toča omogočajo istočasno naseljevanje tistih, ki bodo pomagali spremeniti narodno lice Trsta in tega ozemlja.

Trst se množi že skoro 2 in pol stoletji z emigracijo. Leta 1875 so v Trstu naštetji 40,8 odst., 1890, leta 39,1 odst., 1900 leta 40,4 odst., 1921, leta 42,3 odst., 1931, celo 46,6 odst., ljudi, ki so se rodili izven Trsta. Ta odstotek je vedno večji zaradi vedno večjega padca rojstev. 1870, leta se je rodilo 42 otrok na 1000 prebivalcev, 1890, leta 34, 1910, leta 32, 1921, leta 25,5, 1931, leta 15, 1939, leta 14,6, 1950, leta pa 10,8 Naravni prirastek je danes tako majhen (0,4 na 1000 prebivalcev) da gre praktično ves prirastek na račun emigracije (julija meseca 1951 je štel Trst 283.826 prebivalcev. Vsi ti priseljenci so Italijani, ki pridejo ali iz Italijanske republike ali iz Jugoslavije odn. cone B. O številu priseljencev danes še ni točnih statistik, iz časopisnih poročil pa je razvidno (Giorna. le di Trieste št. 1422 z dne 28. 9. 1951), da se je naselilo v Trstu po vojni 30.000 italijanskih beguncev in optantov, od katerih je 25.000 zaposlenih, 5.000 jih pa še dobiva podporo begunske organizacije. Časopisno poročilo dodaja, da si je večina teh ljudi preskrbela rezidenco in so se tako «popolnoma vključili v tržaško življenje in jim je Trst postal drugi rojstni kraj.»

Tov. Race je govoril o nadaljnji industrializaciji Trsta in ugotovil, da gradi Italija industrijsko luko iz čisto političnih namenov, ker je to najbolj primeren način, kako doseči etnično izenačenje.

Račun je za Italijo v današnjih političnih razmerah dvakrat utemeljen. Če se uresniči njen imperialistični pohlep pomeni, da je že opravljeno delo, ki bi ga treba ev. pozneje opraviti. Če bi za delj časa ostalo pri današnjem stanju (anglo-ameriška okupacija cone A) pomeni, da se bo etnična tehtnica v Trstu nagibala v njeno korist in ji dala s tem več argumentov za rešitev v italijanskem smislu.

Podeželje v coni A se danes hitro *urbanizira*. Poleg dobrih prometnih zvez, ki so razdaljo naselij od mesta močno skrčile, kar omogoča pogostejše stike mestnih in podeželskih prebivalcev v obeh smereh, je vpliv velikega mesta na sorazmerno majhno okolico veliko bolj intenziven, kakor je vpliv mest na okolico nasplošno. Urbanizacija slovenskega podeželja prinaša padec rojstev kot zakonit pojav.

Tov. Žarko je nato statistično prikazal upadanje rojstev in številčno stanje slovenskega šolstva v preteklosti ter padanja števila učencev. Nato je nadaljeval:

Zgovoren znak je *padanje števila učencev v slovenskih osnovnih šolah*. Šovinisti hočejo prikazati to kot «izpolnitev povojnega pojava inflacije otrok v slovenski šoli». To utemeljujejo s tem, da je v vseh povojnih letih v italijanski šoli ostalo število učencev konstantno, dočim število otrok v slovenskih šolah vsako leto pada. Pravijo, da se je to število v prvih povojnih letih umetno dvignilo iz čisto političnih razlogov, s tem da so se vpisali v slovensko šolo otroci izza meje in otroci italijanskih staršev. Zamolčijo, da je število italijanskih otrok ostalo konstantno zaradi rednega priseljevanja Italijanov in podtikajo slovenski šoli politično špekulacijo in raznarodovanje. Očitajo ji to, kar so sami delali v vsej zgodovini Trsta in kar delajo še danes. V letih neposredno po vojni so bile politične razmere res take, da je bilo to sicer kratko obdobje konjunkturno za slovenske šole, ker ni na slovenske starše izvajal pritiska niti gospodar niti birič in se je po zmagi nad nasiljem — in to nasilje so tržaški Slovenci prenašali od pamtiveka — ustvarila sprostitev in prepričanje, da je tega nasilja za vedno konec. Ni bila inflacija, temveč odraz pravega dejanskega stanja: vsi ali domala vsi slovenski otroci so šli v slovensko šolo.

Glavni vzrok za padec števila otrok v slovenskih šolah leži v gospodarskem pritisku, ki ima dve plati: pritisk na starše in skrb, ki izvira iz povojnih izkušenj in deloma iz umetno ustvarjenega strahu, da ne bo dobil zaposlitve, kdor bo dovršil slovensko šolo.

Med vzroke druge vrste, ki vplivajo na zmanjšanje vpisov v slovensko šolo je nasilje v drugi obliki: značaj negotovosti in začasnosti, ki ju je oblast dala slovenski šoli; slabo oskrbovanje slovenskih šol; v mestu nočejo oblasti odpreti otroških vrtcev; trpanje slovenskih šol v stare in neprimerne prostore, medtem ko dobivajo italijanske šole nove, moderne zgradbe; kampanja laži, ki jo vodi iredentistično časopisje z namenom, da bi porušili zaupanje v slovensko šolo. Vse te stvari vzbujajo pri ljudeh, ki jih je asimilacijski črv začel razjedati, nezaupanje. Poglavje zase je pojav kominformizma.

Poleg navedenih faktorjev povzročajo hitrejšo asimilacijo še druge vrste nasilja, ki se izvajajo nad Slovenci. V veljavi so še vedno fašistični zakoni glede uradnega jezika. V uradih in na sodišču je slovenski jezik tuj jezik. Neenakopravnost slovenskega jezika, ki je s tem potisnjen v drugo vrsto, prepletena z vsemi navedenimi drugimi faktorji, je pahnila marsikaterega Slovenca in ga danes še peha, da ga zataji — zunaj tega problema ni, odnosno postaja šele sedaj — občevalni jezik italijanski. Danes si je težko zamisliti športno ali drugo društvo sestavljeno iz slovenskih mladincev in mladink, v katerem ne bi člani občevali med seboj po italijansko. Šele odslej, ko se bo število slovenskega dijaštva in študentov, ki dobro poznajo slovenski jezik, množilo, se odpirajo možnosti, da bo postajal občevalni jezik mladine slovenski.

Popolnoma nov pojav, ki se je pridružil že omenjenim vzrokom, ki pospešujejo asimilacijski proces, je kominformizem. Kominformizem pači pomen internacionalizma. Nikjer ni večje nevarnosti, da se to načelo izkoristi v namene, ki so v nasprotju z nameni, iz katerih je nastalo, kot prav v narodno mešanih krajih, kjer si dve narodnosti nista v ravnotežju, se pravi v gospodarskem, socialnem in političnem ravnotežju. Napačna razlaga internacionalizma ima sicer korenine v predvojnem tržaškem socialdemokratskem narodnem nihilizmu. Danes je kominformistični «internacionalizem» zavestna potvorba in direktna podpora asimilaciji. Tržaškemu proletarcu, ki se je včeraj jezikovno asimiliral, toda se iz različnih vzrokov še ne čuti Italijana in tistemu, ki je že v procesu asimilacije, ni težko dopovedati, da biti internacionalist ne pomeni samo mednarodno proletarsko solidarnost, ampak da pomeni tudi negacijo narodnosti. Odtod stališča: «mi nismo niti Slovenci niti Italijani, ampak smo delavci» ali «mi smo internacionalisti». Za na pol asimiliranega delavca pomeni narodno prebujenje napor in novo borbo. Če se to prebujenje oceni kot nacionalizem, potem je naravno, da ta delavec ne bo vstopil v nacionalno borbo, zato se bo, tudi proti svoji volji, kajti on se hoče «internacionalizirati», asimiliral.

Druga oblika tega pojava je skrajno sovražno stališče do Jugoslavije, ki krije in celo nadkriljuje stališče iredentistov, ki jo kažejo kot zaostalo, barbarsko, balkansko deželo.

Kominformistično zavzemanje za nacionalne probleme Slovencev je demagoškega značaja, ki nima namena, da bi Slovenci prišli do svojih pravic, ampak da bi dosegli politično razgibanje. To pride do izraza v njihovem nedoslednem stališču glede posameznih vprašanj (dvojezične izkaznice, šola itd.) in v apriorističnem odklanjanju kakršnih koli pobud in akcij za obrambo teh pravic, ki prihajajo od drugih političnih slovenskih skupin, ker so na «očetovstvo» teh pobud ljubosumni. Borbo za slovensko šolo imenujejo «predmet najpodlejših političnih špekulacij slovenskih in italijanskih nacionalistov»; borbo za samostojno šolsko upravo, ki ne bi bila podrejena italijanski upravi, pa pomeni za njih «iztrganje slovenske šole še bolj iz sedanjega zakonitega okvira»; skupni nastop slovenskih šolnikov pa pravijo, da naj bi služil «široko zasnovani šovinistični kampanji».

Kominformistično zaščitništvo (prosvetarjenje) je prav tako agitacijskega značaja. Njihove prosvetne manifestacije služijo za uveljavljanje njihovega političnega gibanja in popularizacijo političnih gesel, torej za politično mobilizacijo, za dokaz, da delajo tudi na slovenskem področju in da slepijo in obdržijo tiste svoje pristaše Slovence, ki jim je še do prosvetnega dela.

Ta neiskrenost ne more mobilizirati Slovencev in predvsem mladine za borbo za narodne pravice, ker je bila ponižana na stopnjo političnega utilitarizma. Naravno je, da na narodno zavest negativno vpliva.

Slovenci sami slabimo narodno zavest

Vsi do sedaj navedeni pojavi so objektivnega značaja, ki se več ali manj dogajajo brez naše krivde. V naslednjem bi si ogledali še subjektivne pojave, torej pojave, ki izvirajo predvsem iz nas tržaških Slovencev samih in ki slabo vplivajo na oblikovanje narodne zavesti in na njeno trdnost. Na naročno zavest, predvsem na mladino, negativno vpliva sestava učnega programa in pripomočkov v šoli, mladostni slovenskih šolnikov, iz političnih razdvojenosti izhajajoč negativni odnos do osrednjih slovenskih kulturnih ustanov, do širših pobud na kulturnem področju, do Jugoslavije odn. Slovenije in oznanjevanje stojevskega patriotizma ter zgrešen odnos do mladine, ki jo še bolj sili, da je odsotna od narodovega življenja.

Učni program odn. učne knjige (zgodovinske, zemljepisne in deloma slovenska berila) ne odražajo slovenskega narodnega duha. Napisane so v nezainteresiranem, kozmopolitskem duhu. Knjiga zgodovine, iz katere ne veje topel odnos do zgodovine svojega naroda ,ki mladega človeka ne zadene ob opisovanju težkih zgodovinskih preizkušenj in ne navduši ob uspehu svojih prečnikov, ni dobra učna knjiga.

Drugi pojav je izoliranost slovenskega šolnika od slovenskega prebivalstva iz svojega šolskega okoliša. «Delo slovenskega šolnika se ne začenja in konča za šolskimi klopmi». Pozitivne tradicije, ko so slovenski šolniki v preteklosti živeli med ljudmi, jim bili svetovalci in prosvetljevalci tudi izven šolskih prostorov, teh tradicij danes skoro ni več.

Dočim strankarska razdvojenost Slovencev v Trstu z izjemo kominformizma sorazmerno najmanj zadeva slovensko šolo in posredno narodno zavest, se ta razdvojenost in strankarski politični utilitarizem občuti v odnosu do nekaterih za tržaške Slovence važnih kulturnih ustanov in pobud.

Te ustanove so ogledalo slovenske kulturne tvornosti in zmogljivosti ter so poleg šole najvažnejše in najuspešnejše sredstvo za utrjevanje narodne zavesti. Samo s kvalitetnimi nastopi in programi bomo lahko priklicali ljudi, ki jih je zaradi nepoznavanja svoje kulture sovražna propaganda, zunanji lesk in kultura drugih oddaljila od svojega naroda.

Za rast in obstoj teh ustanov je skrajno škodljivo, da se ne smatrajo kot splošne slovenske ustanove, temveč kot ustanove raznih političnih skupin.

Slovensko narodno gledališče je v vseh povojnih letih na slovenskem kulturnem področju opravilo velikansko delo. Nekateri slovenski listi, ki izhajajo v Trstu, razen v izjemnih primerih, ne smatrajo za vredno, da bi o njegovih nastopih poročali. O njem pišejo samo takrat, kadar hočejo kako predstavo politično izkoristiti, s tem da podtaknejo SNG politične namene.

Prav gledališče je bilo v preteklosti poleg šole za vse tiste narode, ki so se borili za svoj obstoj znak, da so dosegli ne samo visoko stopnjo kulturnosti, temveč tudi v sredstvih v boju proti asimilaciji.

Politični utilitarizem je dovedel do tega, da se v Trstu gledališču tako poslanstvo odreka. Doslej so bili od določenih stvari redki primeri resnega obravnavanja gledaliških zadev in ni bil znan še noben primer, da bi kdo izmed tistih, ki jim delo gledališča ni po volji, izrekel dobronamerno kritiko in dal predloge, kako si to delo zamišlja.

Narodna in študijska knjižnica, ki je najprimernejši okvir za znanstveno delo med Slovenci v Trstu, ne uživa še podpore vseh tistih Slovencev v Trstu, ki jih to delo zanima ali bi jih moralo zanimati.

Dvojnost ustanov, ki obstajajo ob različnih političnih gibanjih, kot je glasbeno šolstvo in podporne dijaške organizacije, neugodno vpliva na njihov uspeh in izpolnitev njihovega poslanstva.

Kulturni del programa radijske postaje Trst II ne odraža še kulturne stopnje Slovencev v Trstu, ker njen program ne vsebuje najboljšega, kar je v Trstu, prav tako je skoro izolirana od osrednje kulturne tvornosti v Sloveniji, kar je v škodo kvaliteti programa samega in s tem v zvezi z zavestjo, ki bi se pri tržaških Slovencih okrepila. Zdi se, da je vodstvo radijske postaje še vedno pod vplivom tistih, ki trdijo, da bi s sodelovanjem vseh Slovencev na radiu bilo «razočaranje za cel narod» in «vtihotapljanje agentov in saboterjev».

Gradili bomo Kulturni dom,

toda zahtevamo povrnitev škode

Strankarski interesi so deloma preprečili, da akcija za gradnjo Kulturnega doma doslej ni zajela prav vseh, ki jim je do tega, da bodo Slovenci imeli vsaj zasilni dom, preden jim ne povrnejo škode za požganj Narodni dom.

Občni zbor SHPZ 1950. je prišel do spoznanja, da je treba še nadalje zahtevati in se boriti za to, da se Slovencem povrne škoda, ki jim jo je fašizem povzročil s požigom Narodnega doma, toda bilo bi zgrešeno čakati prekrižanih rok ob zavesti, da pomanjkanje primernih prostorov, neizmerno škoduje nadaljnji kulturni rasti. Občni zbor je zato sklenil, da da pobudo za velikopotezno akcijo za zgraditev Kulturnega doma. Ta pobuda je bila izraz samo ene želje: dvorano hočemo imeti in to čimprej Ni bil torej namen, da bi to bila «popolnoma politična akcija ene same slovenske stranke», kot so to nekateri pripisovali.

Negativni in celo sovražni odnos do Jugoslavije odn. Slovenije nekaterih političnih strank («zasužnjena Slovenija, ki jo je treba osvoboditi»), ignoriranje besede Jugoslavija v dokumentih, kjer je njena pomoč zaželena in to samo iz strahu, da bi že samo omenjanje Jugoslavije v tej zvezi škodilo njihovim strankarskim koristim, ne more jačati narodno zavest tržaških Slovencev in predvsem mladine. Na koga naj se slovenska mladina v Trstu nasloni in od kod naj črpa moči, če ne iz sredine svojega naroda? Lepo sliko si lahko ustvarja slovenska mladina v Trstu o svoji domovini, če se Trst proglaša za «najbolj svoboden košček slovenske zemlje» in za «slovanski Piemont», če pa Slovenci danes v Trstu nismo deležni vseh narodnih svobočin in ne uživa slovenski jezik najosnovnejših pravic v javnosti.

Ne more jačati narodno zavest oznanjanje brezkompromisnega stojevskega patriotizma s poudarjanjem, da je STO «najboljša in najprimernejša rešitev tržaškega ozemlja», da je «potrebna, nujna in trajna» in se govori o «iredentističnih zahtevah Jugoslavije».

Iz nacionalnega vidika ocenjevano je «samotržaštvo» (triestinizem) kozmopolitska koncepcija, ki pomeni narodno mlačnost, ki prinaša Slovencem v Trstu asimilacijo.

Posebno vprašanje je pri nas mladina. Mladina nam je ob obravnavanju nacionalnega vprašanja najbolj pri srcu, ker je prav ona plen asimilacije. Mnogo pritožb pada na njen račun, da ne kaže zanimanja za nobeno stvar, da je apatična, plehka, da se premalo zanima za narodna vprašanja itd. Nad mladino so vedno bile pritožbe. Starejši so vedno obupavali nad njo. Kljub temu vemo iz zgodovine, da mlade generacije niso odpovedale nikoli. Tudi nezaupanje do mladine, ki se je ustvarilo v zadnjih časih, ni na mestu in dokazuje samo, da nosijo starejši precejšnjo krivdo, če danes uspehov pri mladini ni.

Ze današnje razmere same lahko vplivajo na mladino demoralizirajoče, če jih ne znamo mladini pravilno prikazati. Brez dvoma deluje močno dejstvo, da Slovenci ne razpolagamo s produkcijskimi sredstvi v moderni proizvodnji in da zato nismo nosilci tehničnih in civilizacijskih novosti, kar ima na mladega človeka velik vpliv.

Nekateri trdijo še danes — in je resno vprašanje, ali so v to prepričani ali ne — da je politika bratstva, «fratelanca», slabila oblikovanje in utrjevanje narodne zavesti tržaških Slovencev. Doslej tega ni še nihče dokazal. V vsej dobi, ko je bilo bratstvo tista plemenita vez, ki je združevala tržaške Italijane s tržaškimi Slovenci v borbi in to predvsem za slovenske narodne pravice (skupna borba za priključitev k Jugoslaviji, ki bi pomenila dokončno rešitev narodnega vprašanja), je narodna zavest pri tržaških Slovencih rasla, ker so se čutili združeni s številnim zaveznikom in tako močni, da so se uspešno upirali kratenju narodnih pravic. Skoro ni bilo Slovenca, ki bi poslal svojega otroka v italijansko šolo in prav to je najvidnejši znak o visoki stopnji narodne zavesti. Prav v to obdobje padejo največje demonstracije, stavke in manifestacije za slovenske narodne pravice. Če so to bratstvo pozneje izkoristili politikantje v druge nečiste namene, je njihova krivda tem večja. Edino kar bi imelo nekaj osnove, je očitek, da v mešani organizaciji v mestu mladina hočeš, nočeš, občuje med seboj po italijansko. Toda ni ves problem tu. Iz prakse vemo, da je bil v čisto slovenskih mladinskih organizacijah v mestu — zunaj tega problema ni, odnosno postaja šele sedaj — občevalni jezik italijanski. Danes si je težko zamisliti športno ali drugo društvo sestavljeno iz slovenskih mladincev in mladink, v katerem ne bi člani občevali med seboj po italijansko. Šele odslej, ko se bo število slovenskega dijaštva in študentov, ki dobro poznajo slovenski jezik, množilo, se odpirajo možnosti, da bo postajal občevalni jezik mladine slovenski.

Popolnoma nov pojav, ki se je pridružil že omenjenim vzrokom, ki pospešujejo asimilacijski proces, je kominformizem. Kominformizem pači pomen internacionalizma. Nikjer ni večje nevarnosti, da se to načelo izkoristi v namene, ki so v nasprotju z nameni, iz katerih je nastalo, kot prav v narodno mešanih krajih, kjer si dve narodnosti nista v ravnotežju, se pravi v gospodarskem, socialnem in političnem ravnotežju. Napačna razlaga internacionalizma ima sicer korenine v predvojnem tržaškem socialdemokratskem narodnem nihilizmu. Danes je kominformistični «internacionalizem» zavestna potvorba in direktna podpora asimilaciji. Tržaškemu proletarcu, ki se je včeraj jezikovno asimiliral, toda se iz različnih vzrokov še ne čuti Italijana in tistemu, ki je že v procesu asimilacije, ni težko dopovedati, da biti internacionalist ne pomeni samo mednarodno proletarsko solidarnost, ampak da pomeni tudi negacijo narodnosti. Odtod stališča: «mi nismo niti Slovenci niti Italijani, ampak smo delavci» ali «mi smo internacionalisti». Za na pol asimiliranega delavca pomeni narodno prebujenje napor in novo borbo. Če se to prebujenje oceni kot nacionalizem, potem je naravno, da ta delavec ne bo vstopil v nacionalno borbo, zato se bo, tudi proti svoji volji, kajti on se

ZAKLJUČKI

Nimamo namena obravnavati, kako bi bilo treba reševati vse nacionalne probleme Slovencev v Trstu, med katerimi sla v prvi vrsti gospodarski problem in nadaljnja urbanizacija Slovencev, temveč se hočemo dotakniti, kako moramo te probleme reševati na šolskem, kulturnem in deloma na političnem polju.

Za obstoj Slovencev na Tržaškem, za oblikovanje in krepitev narodne zavesti, za poglabljanje in rast slovenske kulture je posebno v teh težkih pogojih, ko smo izpostavljeni hudemu raznarodovalnemu pritisku, skupna

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Za danes ni predvidevati nobene bistvene spremembe. Imeli bomo spremenljivo oblačno vreme. Obstaja možnost manjše burje. Včeraj je bila v Trstu najnižja temperatura 10,2; najvišja pa 15.0.

RADIO Opozarjamo vas na naslednje oddaje: Jug. cona Trsta: 14.00: Salonski orkester; 20.00: Richard Wagner: «Tannhauser», opera v 3 dejanjih. — Slovenija: 13.00: Vedre melodije; 21.20: Zabavni orkester. — Trst II.: 12.10: Boccherini: Koncert za čelo in orkester; 22.15: Večerne melodije. — Trst I.: 19.15: Orkester melodij; 23.20: Plesna glasba.

TRIESTINA - LUCCHESE 3:1 (0:0)

SLABA IGRA DVEH povprečnih nasprotnikov

S tako igro naravnost v ligo B - Potrebna je močna injekcija

Z nedeljsko zmago je Triestina ujela zadnji vagon, v katerem sedaj potuje skupno s Torinom, Pro Patrio in Lucchese s petimi točkami. Gledali smo v nedeljo tekmo, nekakšno predčasno razjasnitev pojmov, kaj nam bo drugo leto dajala B liga. Tja bo sedanja igra sigurno pripeljala Triestino, kolikor sploh lahko imenujemo igro to, kar smo videli na občinskem stadionu.

Zmago so izvojevali domači šele v drugem polčasu, ko se je občinstva začel polaščati pesimizem, ko je žvižganje napolnilo ozračje in so se svetovalci kluba, ki imajo škarje v rokah, začeli globlje pogrezati v sukanje na svoji častni tribuni.

Zmešnjavi ni bilo kraja. Od Lucchese nismo pričakovali mnogo, saj je igrala z mnogimi rezervami, ki so še poslabšale že itak revno enajstorico. Domači pa so le še enkrat kričeče pokazali vse neštevilne luknje, ki bi jih bilo treba mašiti. Eno samo improviziranje, nesigurno, največkrat neinteligentno. Igralcem tehnika ni najmočnejša plat in celo edini, ki bi v tem zadoščal — Curti, se v tržaški sredini ne znajde, ker je počasen do neverjetne mere ter zato ne more vnovčiti svojega znanja. Posebno če, ko ga je Guttman v drugem polčasu postavil na krilo; žoge tam ni videl, oziroma je pritekel pred nasprotnikov gol, ko je žoga že bila na drugi skrajnosti. Boscolo precej nekoristen; odkupil se je z dvema goloma. Ako bi iz svoje pozicije zgrešil še ta dva bi bilo bolje, da se ne bi več pokazal ljudem. Petrozzi, Ispiro in De Vito so se vrteli v temi, brez pregleda nad igro, kaj šele duhovitih ali vsaj pametnih idej, priveденih v stvarnost. Pa naj bi dali na njih mesta še ostale napadalce, ki so v predtekmi igrali proti Udinese B: Maluto, Benegasa, Kaimla, Doriga, Valentija in kolikor jih je še, ne bi se spremenilo. Za nasprotje od nekaterih, ki trdijo, da bi se z možmi na razpolago dalo sestaviti ekipo, zmožno prebroditi vihar in ostati v ligi A, mislimo, da to ni mogoče. V osmih tekmah je letos Triestina prejgrala že vse možne inačice napada, a dala le šest golov, od tega tri to nedeljo proti rezervni obrambi sokandidatov za izpad. In še ta obramba je držala ves prvi polčas in dvajset minut drugega dela in se ni pretegnila. Tretji gol pa je povrh vsega prišel iz enajstmetrovke. Nasprotniki osmih nedelj so bili vseh kalibrov, ne pa smetana italijanskega nogometa. Zato v bodočnosti ni bolj rožnatih obzorij.

Ta naj bi bil torej oni narad, ki je imel odtehtati z odhodom Grossa ošibelo obrambo.

Belloni je bil danes najboljši mož na igrišču. Hitrost mu nadomešča izvrsten poziciski čut. Redolfi je brez dvoma talent, vendar mu je včerajšnja zmešnjava včasih bila le prehuda.

Pretežno so gostje bili defenzivni, njih zmožnosti v napadu zato ne moremo presoditi. Nekakšrat so nam jo dali slutiti protinapadi, bolj organizirani od domačih.

Sodniku Righiju iz Milana niso preveč žvižgali, a zato še ne smete misliti, da je vodil tekmo dobro. Vse prej! Našel je napake, ki jih ni bilo, zamolčal velike kot nebotičnik in dosodil dve enajstmetrovki, ki jih ni bilo. Ciccarellijevo ramo je oplazila žoga; kazen je Scarpato streljal v levo prečko. Drugič je majhno greško na račun tržaških napadalcev pretvoril naš sodnik v tretji in zadnji gol.

m. v.

IZREDNO ZANIMIV FINALE JUGOSLOVANSKE LIGE

Crvena zvezda-Dinamo 2:1

Dinamo je izgubil že drugo match-žogo - Ljubljanski Odred podlegel v Osijeku - Spartak med obsojenimi

CRVENA ZVEZDA: Mrkušić; Tadić, Zvekanović; Palfi, Diskić, Djajić; Ognjanov, Mitić, Tomasević, Zivanović, Jezerkic.

DINAMO: Stinčić; Cimemančić, Benko; Pukšeč, Ivica Horvat, Cizarić; Strnad, Senčar, Woelfl, Cajkovski II., Dvornič.

Trideset tisoč gledalcev se je zbralo na stadionu Dinama v Zagrebu, da bi gledali tekmo med Dinamom in Crveno zvezdo iz Beograda, ki je po zadnjem neuspehu nasprotnika — Dinama postala resen kandidat za prvaka države. Tekma je bila lepa, kar je neobičajno ob takih prilikah, ko je v igri usoda enega celega prvenstva. Posebno je bila tehnično dovršena igra Beograjčanov, ki so zadnje tedne zopet dobili nekdanjo sigurnost in prebrodili eno njihovih številnih kriz. Z nedeljsko zmago Zvezde je položaj na lestvici tak: Zagrebški prvak ima še vedno točko prednosti in igra zadnje tekmo proti BSK. Zadostuje mu neodločen rezultat 0:0, da je prvenstvo njegovo, ako le Zvezda ne premaga Partizana z več kot 4:0. Če Dinamo remizira s 3:3 zadostuje Zvezdi zmaga s 3:3

Vodilni gol za Zvezdo je dal dal Živanović v 7. minuti. Domačine je nekoliko demoralizi. ral. V 66. minuti je Woelf iz enajstmetrovke izenačil, v 83. minuti pa je krasno kombinacijo Djajić - Mitić zaključil Tomašević z zmagovitim golom. Tekme se bo vse občinstvo dolgo, zelo dolgo spominjalo zaradi fair vedenja in modernega nogometa odličnih kvalitet. Vsi igralci so bili na višini.

Hajduk se ima danes zahvaliti neodločnosti Partizanovega napada, da je odnesel točko iz Beograda. Partizan je igral polovico tekme z desetimi igralci zaradi Jakovetičeve poškodbe. V zadnjih minutah je imel iniciativo Hajduk.

Spartak je izgubil na domačem terenu s 3:0 (2:0) proti Lokomotivi iz Zagreba in si s tem po vsej verjetnosti zapečatil usodo. Lokomotiva je bila taktično boljša.

Borac je porazil Vojvodino s 3:2 (2:2), Mačva Napredak s 3:0 (2:0), medtem ko je BSK igral neodločno v Sarajevu 0:0, kar še enkrat kaže na njegovo dobro formo.

V enakopravni borbi je Proleter iz Osijeka premagal z odločnejšo igro ljubljanski Odred. Igra je bila živahna in borbena s številnimi obojestranskimi napadi.

Triboveljski Rudar je izgubil v Zagrebu proti istoimenskemu klubu z 1:0 (1:0). Ostali rezultati: Rabotnički : Budućnost 3:2 (2:0), Metalac : Tekstilac 3:0 (2:0), Kvarner : Velež 1:3 (1:2), Proleter Z. : Bokelj 8:0 (5:0), Železničar : Vardar 0:1, Dinamo : Radnički 2:1.

Vrstni red: Vardar 40 točk; Budućnost 40, Rabotnički 39, Velež 37, Radnički 36, Proleter (O.) 34, Odred 33, Metalac 32, Kvarner 30, Dinamo 30, Železničar 27, Zagreb 26, Proleter (Z.) 26, Rudar 15, Tekstilac 13, Bokelj 12 točk.

Dinamo	21	16	2	3	43:17	34
Crv. zvezda	21	16	1	4	49:21	33
Hajduk	21	13	4	4	45:21	30
Partizan	21	10	4	7	34:22	24
BSK	21	8	5	8	32:22	21
Sarajevo	21	6	8	7	25:36	20
Lokomotiva	21	7	5	9	31:33	19
Borac	21	7	4	10	30:32	18
Vojvodina	21	7	3	11	23:30	17
Mačva	21	6	4	11	24:32	16
Spartak	21	7	2	12	16:40	16
Napredak	21	1	2	18	15:60	4

STOKHOLM, 29. — Svedska nogometna federacija je sporočila danes imena igralcev iz katerih bo sestavljena enajstorica za dvoboj proti Italiji, ki bo 11. novembra v Florenci ter za tekmo B reprezentance proti Turčiji.

V PRVEM DNEVU LAHKOATLETSKEGA PRVENSTVA STO

Nadmoč Pirančanov

V nedeljo zjutraj se je začelo na koprskem stadionu lahkoatletsko prvenstvo STO, katerega se je udeležilo nad 100 tekmovalcev obeh con.

Kakor smo predvidevali so tudi letos želi največje uspehe piranski lahkoatleti, ki so se uveljavili v osmih od 15 disciplin na programu prvega dne prvenstva.

Dobre tekmece so imeli v tekmovalcih iz Portoroža in Kopra, medtem ko Tržačani niso izpolnili pričakovanj in dosegli tistih časov in mer, ki so jim običajni.

Najbolj zanimiv je bil tek na 100 m moških. Štirje prvoplasirani so pri 50 m bili v isti višini; tu je šprintal Pirančan Venturini, ki je še 10 m pred ciljem bil za dobre tri metre pred ostalimi. Proti vsakemu pričakovanju je v zaključku popustil tako, da je Ravalicu uspelo zmagati za kakih 20 cm.

Olivieri iz Kopra se je uveljavil kar v treh disciplinah in sicer v teku na 400 m, v metu diska in krogle.

Prihodnjo nedeljo 4. novembra se bo prvenstvo nadaljevalo in zaključilo s 15 preostalimi disciplinami.

Tehnični rezultati:

MOŠKI 110 m z zaprekami: 1. Venturini (Piran) 16.8; 2. Meneghetti (Piran) 19.0; 3. Ravalico (Piran) 19.2. Tek na 100 m: 1. Ravalico (Piran) 11.6; 2. Venturini (Piran) 11.8; 3. Zomaro (Piran) 12.0. Tek na 400 m: 1. Olivieri (Koper) 55.4; 2. Fiumi (Piran) 59.4; 3. Pužnar (Partizan) 59.7. Tek na 1500 m: 1. Zomaro (Piran) 4:39.1; 2. Corsi (Trst) 4:49.6; 3. Mikuž (Partizan) 4:58.3. Tek na 5000 m: 1. Mikuž (Partizan) 18:4.7; 2. Kleva (Partizan) 18:40.2; 3. Klavora (Partizan) 18:51.3. Skok v višino: 1. Venturini (Piran) 1.60; 2. Zetto (Koper) 1.60; 3. Koncilja (Piran) 1.55; 4. Ravalico (Piran) 1.50. Troskok: 1. Zetto (Koper) 12.74; 2. Olivieri (Koper) 11.97; 3. Ravalico (Piran) 11.08. Met diska: 1. Olivieri (Koper) 32.33; 2. Venturini (Piran) 30.87; 3. Cenda (Piran) 29.47. Met krogle: 1. Olivier' (Koper) 10.02; 2. Corsi (Piran) 9.75; 3. Gojčič (PT Piran) 9.70. Štafeta 4x100 m: 1. Piran A v 49.1; 2. Partizan v 49.6; 3. Piran B v 50.9.

ŽENSKE: tek na 100 m: 1. Zomaro (Piran) 14.6; 2. Conda (Piran) 14.8; 3. Miškulin (Trst) 15.0. Tek na 80 m z zaprekami: 1. Coleva (Piran) 15.9; 2. Zomaro (Piran) 16.6; 3. Gojak (Portorož) 16.7. Tek na 800 m: 1. Ražman (Portorož) 3:4.2; 2. Gustinčič (Portorož) 3:9.7. Skok v višino: 1. Tuljak (Portorož) 1.25; 2. Planinšek (Portorož) 1.20; 3. Velikonja (Piran) 1.15. Met krogle: 1. Coleva (Piran) 8.99; 2. Toški (Portorož) 8.17; 3. Ogrin (Portoro) 7.59.

PNS

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Vročična žeja», A. Le Gall in F. Amoul. Mladoletnim prepovedano.
Excelsior. 16.30: «Ženinova mati», G. Tierney. J, Lund.
Nazionale. 16.00: «O te prenete takse», Film poln komike.
Fenice. 16.30: «Nori šofer», Red Skelton, D. Haven.
Filodrammatico. 16.00: «Dvoje pri čaju», D. Da in G. Mc Rae.
Arcobaleno. 16.00: «Rodolfo Valentino», A. Dexter in Parker.
Astra Rojan. 17.00: «Počitnice v Meksiki».
Alabarda. 16.00: «Neapelj, milijonsko mesto», E. Della Scala
Armonia. 15.30: «Puščavski orel», Y. De Carlo, R. Green.
Aurora. 15.00: «Ognjeni lokostrelec», B. Lancaster, V. Mayo.
Garibaldi. 14.30: «Vagabund na konju», M. Crea, W. Hendiz.
Ideale. 16.00: «Gusarka», Y. De Carlo.
Impero. 15.30: «Nagradni dopust», Taranto, Croccolo.
Italia. 15.30: «Doktor in deklica», G. Ford in J. Leigh.
Kino ob morju. 20.30. Koncert.
Moderno. 16.00: «Dr. Kiklops».
Savona. 15.00: «Mi, ki se imamo radi», A. Blutt in F. Granger.
Viale. 16.00: «Tokio, akt štev. 212» Florence Marly in R. Peyton.
Vittorio Veneto. 16.00: «Drevored zahoda», G. Swanson, Holden.
Azzurro. 16.00: «Caranje Amaconko».
Belvedere. 16.00: «Sahara», H. Bogart in B. Bennett.
Marconi 16.00: «In življenje teče dalje», C. Colbert in S. Haya Kawa.
Massimo. 16.00: «Dekleta, ne odirajte se po mornarjih», B. Hutton, Bob Hope.
Novo Cine. 16.00: «Gianni in Pinotto v tujski legiji».
Odeon. 15.30: «V tem našem življenju», O. D. Havilland, B. Davis, G. Brent in Dennis Morgan.
Radio. 16.00: «Teror teče po nitih», B. Stanwyck in B. Lancaster.
Vittoria. 16.00: «Vedno si mi ljubila».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK, 30. oktobra 1951

Poročila ob 7.00, 13,30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba, 13.45 Vedri zvoki. 14.00 Igra salonski orkester iz Trsta. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Vesele glasbene zgodbe. 18.00 Igrajo komorni ansambli. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Plesne pesmi poje Ivo Robič. 19.00 Veder spored lahke glasbe. 20.00 Richar Wagner: Tannhaeuser, opera v 3. dejanjih. 22.30 Plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

12.00 Igra Srečko Dražil in njegov ansambl. 12,40 Zabavna glasba. 13.00 Vedre melodije. 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Bob in Miško. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Popoldanski koncert. 17.10 Glasbena medigra. 17.30 Hajduke pesmi Antona Dobroniča poje basist Julij Betetto. 18.00 20 minut poskočnih melodij. 18.30 Havajske melodije. 19.00 Italijanska komična opera. 19.40 Zabavna glasba. 20.00 Ivo Pirkovič: Milfordska tragedija. 20,15 Blaž Arnič-Slavko Osterc — L. M. Skerjanc, komorna dela. 21.20 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana. 2.15 Richard Strauss: Junakovo življenje, simfonična pesnitev.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Novi svet. 12.10 Boccherini: Koncert za čelo in orkester. 12.31 Gavote in minueti. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Mendelssohn: Simfonija št. 3. 18.46 Zabavna glasba. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Nekaj Schubertovih skladb. 20.00 Slovenski motivi. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Lahka glasba. 21.00 Koncert sopranistke Slavice Battistutove. 21.20 Glasbena medigra. 22.15 Večerne melodije. 22.34 de Falla: Noč v španskih vrtovih. 23.00 Večerni ples. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 8.15 Glas Amerike. 11.30 Orkester pesmi. 12.00 Valčki polke in mazurke. 12.20 Ameriške pesmi. 13.25 Slavni glasovi. 14.15 Stari motivi. 14.30 Kompleks «Esperian». 17.30 Spored BBC. 19.00 Glas Amerike. 19.15 Melodičen orkester. 21.00 Orkester G. Cergoli in F. Russo. 22.10 Kodaly: Hary Janos-suita. 22.45 Koncert Wiener Kammerchor. 23,20 Plesna glasba.

ZADNJA POROČILA

Vedno večja napetost ob Sueškem prekopu

Novi incidenti, priprava odloka o mobilizaciji v Egiptu, posvetovanja angleških poveljnikov, skozi Suez vozijo ladje samo ponoči - vse to govori, da se je položaj precej poslabšal

KAIRO, 29. — Arabskim diplomatskim predstavnikom bo na posebni konferenci Egipt razložil vzroke, zakaj je odbil predloge za sodelovanje pri poveljstvu Srednjega vzhoda. Zdi se, da sta Irak in Libanon obžalovala, da je Egipt podvzel odločitev v tem vprašanju, ne da bi se posvetoval z drugimi državami arabske lige.

KAIRO, 29. — Položaj v Egiptu se je v zadnjih 24 urah izredno poslabšal. Množijo se incidenti in angleški poveljniki so se že posvetovali za primer, če bi prišlo do gverile, na drugi strani pa je državni svet v Kairu odobril odlok o splošni mobilizaciji in ukrepih za primer vojne. Sprejeti ga morata še ministrski svet in parlament.

Po tem odloku se morajo vsi Egipčani od 18. do 50. leta vpisati na vojaških okrožjih. Obenem vzpostavlja vrhovni vojaški svet, ki bi ga najbrž vodil ministrski predsednik, v njem pa bi sodelovali še minister za vojsko, notranje zadeve, gospodarstvo in zveze, trgovino ter poveljnik glavnega stana.

Glede sestanka angleških vojaških predstavnikov včeraj v Fayidu pa se je izvedelo, da je bil na njem prisoten general Robertson, vrhovni poveljnik angleških suhozemnih sil na Srednjem vzhodu, viceadmiral Edelstein, poveljnik sredozemskega brodovja, zračni vicemaršal Baker, poveljnik letalstva na Srednjem vzhodu, general Erskine, poveljnik angleških čet v Egiptu in angleški poslanik v Kairu Stevenson.

Zaradi nevarnosti, da bi prišlo do podtalne borbe proti Angležem so proučevali način, s katerim bi ločili področje ob Sueškem prekopu od ostalega Egipta. Na to so govorili še o borbi proti teroristom in njihovim tajnim skladiščem orožja, uvozu delovne sile iz Cipra, Malte in Grčije ter načinu, s katerim bi poslali na angleški otok družine vojakov.

O delavcih, ki so zapustili delo na področju Sueškega prekopa so se izvedele z egipčanske strani že prve številke. Od teh se jih je 13.000 vpisalo pri egipčanskih zveznih agencijah. Stevilni so še, ki so zapustili delo, ne da bi to javili egipčanskim oblastem. Od teh jih bodo 10.000 zaposlili pri javnih delih. Tudi 700 od 3.000 Sudancev, ki so delali za Angleže, je zapustilo svoja mesta.

Angleške žene na področju prekopa gredo na trg v spremstvu vojakov. Angleži predvidevajo namreč nove nerede. Danes so delavci v Ismailiji hoteli napasti policijsko postajo. Egipčani javljajo, da so angleški vojaki ustrelili neko Egipčanko, ko se je vozila čez cestni blok. V Port Saidu pa so angleški vojaki, ki so pripeljali s seboj 50 kamionov vdrli v poslopje carinarnice in od tam odnesli 500 do 600 vreč čebule po 50 kg vsaka in 60 ton leče. Angleži se pritožujejo, da je več tisoč kmetov, oboroženih z vilami in palicami prekinilo promet na cesti Kairo-Ismailija. Egipčani pa obtožujejo Angleže, da so ranili nekega moškega in okradli drugega. Nadalje sporočajo, da je pet egipčanskih delavcev opravilo z angleškim stražarjem in mu ukradlo puško. Lastniku nekega hotela v Ismailiji pa so grozili s smrtjo, če ne bo preimenoval svojega hotela iz «Kralj Jurij» v «Kralj Faruk».

Egipčanske oblasti so tudi našle lep način, da odvrnejo delavce, ki so se hoteli vrniti na angleško področje. Ti so preživeli nedeljo v Kairu in so nameravali nazaj. Toda egipčanske oblasti so jih na obmejnem bloku zadržale in jim zagrozile, da ne bodo dopuščale kolaboracionizma ter jih poslale nazaj v prestolnico.

Angležem primanjkuje predvsem sveže meso, zelenjava in sadje. Njih bivši dobavitelji jih zapuščajo, nekateri iz patriotskih čustev, drugi pa zaradi groženj. V Port Saidu bi kmalu zažgali kamion, poln mesa in masla za Angleže. Nekateri pravijo, da je v Port Saidu posebna organizacija, ki sestavlja črno listo vseh tistih, ki dobavljajo Angležem živila. Obenem se zdi, da je dala naročilo, naj Egipčani dvignejo denar iz angleških bank.

V Egiptu nastaja obenem še novo vprašanje: vedno bolj številne so namreč zahteve po nacionalizaciji Sueškega prekopa. Prve zahteve je bilo slišati, ko je Perzija nacionalizirala nafto. Danes je egipčanski tisk obnovil te zahteve. Vladni predstavnik je v zvezi s tem izjavil, da je vlada pričela proučevati pravno plat vprašanja.

Egipt je bil doslej soudeležen pri tej družbi v glavnem v toliko, da je skrbel za pilote, reflektorje, elektrotehnike, skrokovne delavce za popravila itd. Sedaj pa so vsi ti odklonili delo za angleške ladje. Sedaj vozijo preko prekopa samo podnevi. Vožnja traja 10 do 11 ur. Jasno to v veliki meri ovira promet.

Medtem pa je sudanska komisija za ustavno reformo sporočila, da ima sporazum iz leta 1899 za neveljaven. O tem je obvestila ministrskega predsednika Nahas pašo, novega angleškega zunanjega ministra Edena in Trygve Lieja. Zahtevala je od OZN, naj pošlje v Sudan komisijo, da nadzoruje odobritev ustave in sestavo nove vlade.

SEDANJI BOJI NA KOREJSKEM BOJIŠČU

Borba za važne strateške položaje

Obe stranki se trudita, da bi jih ne prehiteli na pogajanjih v Pan Mun Jomu, kjer so za sedaj še zelo počasni

MUNSAN, 29. — Glavni predstavnik OZN, general Nuckols je izjavil, da niso napravili pri pogajanjih za premirje na Koreji «nobenega napredka». Vsega skupaj so se člani podkomisije, ki razpravlja o tem vprašanju, pogovarjali na obeh sejah 3 ure in 20 min. Predstavniki OZN niso spremenili svojega stališča glede črte, na kateri bi prišlo do prenehanja ognja. Ta bi morala po njihovem mnenju v glavnem slediti sedanji bojni črti. Severni predstavniki pa vztrajajo, da bi se zavezniki umaknili na 160 km dolgi fronti za približno 24 km.

General Nuckols je dejal, da je polotok Angjin, ki ga ponujajo severni, bogat na rižu, vendar praktično brez vojaške vrednosti. Tam ni nobene železnice. Se enkrat je povedal, da ni njih namen prekupčevati z ozemljem na kilometrski osnovi. Predvsem jih zanima vojaška varnost armad. Zavezniški delegati so pojasnili severnim predstavnikom v Pan Mun Jomu, da obstoji med njihovimi armadami že sedaj konkretna demarkacijska črta in ne teoretična «osnovana na zastonjkarskih umikih».

Korejo je obiskal tudi general Collins, ki je izrekel prepričanje, da bo prišlo do prenehanja sovražnosti, ne glede na to, če bo to kmalu. Glede sedanjih bojev je opaziti, da imata obe stranki na Koreji popolnoma enako taktiko. Z vsemi napori poizkušata, da bi zasedli vojaško zelo važne položaje in to prej, preden bi prišlo do premirja v Pan Mun Jomu. Tako so severni pripeljali danes novo svežo divizijo v bližino Kumsonga, zavezniki pa so pričeli z velikimi boji severno-zahodno od Jončona in zahodno od znanih višin, kjer so bili pred enim tednom tako krvavi boji.

Največji boji pa so tedaj kljub temu predvsem okrog Kumsonga. Zavezniki so vdrli v mesto, ki je pod ognjem kitajskih topov. Pojačene izvidnice pa so se ta dva dneva neprestano borile za griče okrog mesta. Severno-zahodno od Jončona so zavezniki napredovali za približno 1 km.

Da mislijo Kitajci na resne akcije tudi sedaj, ko so Američanom razdelili že prve zimske obleke, kaže močan ponočni promet po cestah od Mandžurije pa do bojišča.

FODERAMI
A. PERTOT
TRST - UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998

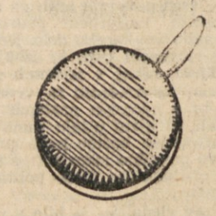
Vse potrebščine za krojače, šivilje, krznarje po najugodnejših cenah

GELOSO

GELOSO
GELOSO
Popolna superheterodina!
Radiogramofon z 12 ploščami
GELOSO

je višek elegance in ekonomičnosti
Vsi si ga lahko nabavite pri tvrdki
RADIO
Ruggero
KORZO GARIBALDI 8
s samo 1.000 lir takoj in
3.000 V MESEČNIH OBROKIH
Odkupujemo rabljene aparate po najvišjih cenah

On se je pridružil obžalovanju in ni ničesar več rekel».

Da nas ne bodo pozivali na predajo mirovne pogodbe

«Iz dolgega in mučnega razgovora sem prispel do zaključka, da je sedaj Wilson v popolni soglasnosti z ostalimi zavezniki glede tega, da nas ima za odgovorne za ono, kar se je dogodilo in o tem, da nas ne pokličejo na predajo mirovne pogodbe. Prav tako sem spoznal, da bi bilo zaman še naprej skušati odvrniti ga od njegovega programa na našo škodo. Kljub vsemu izjavlja, da je prepričan, da s svojim idejami služi pravim interesom Italije, kateri je še danes prijatelj. Zaključil je z besedami, da nam preostaja samo še orožje londonskega sporazuma».

To poročilo daje živo sliko položaja, v katerega se je postavila italijanska delegacija in stališča, katerega so zavzeli zavezniki, v tem sedaj vsi enotni. Ker je isti dan poslal enake informacije tudi poslanik Bonin Longare, ki je po naročilu Orlanda obiskal Clemenceaula. «V tonu, ki je bolj ljubezniv, kot je njegova navada, ki pa je kazal na precejšnjo užaljenost, mi je rekel, da smo, po njegovem mišljenju na napačni poti. S tem, da zahtevamo Reko na podlagi londonskega pakta, se vsega ne držimo. Če smo imeli te težnje, bi morali že v pričetku konference predlagati svojim zaveznikom tako revizijo pakta, ki bi nam dajala Reko za kakšno drugo našo popustitev v drugi točki. Namesto tega smo hoteli prisiliti zaveznike,... a s tem, da smo zapustili konferenco, smo oškodovali londonski sporazum s posledicami, ki bi mogle biti za nas zelo resne. Ali bi hoteli celo, da bi obdržali mir v svetu in sospenso za neomejeno obdobje. Dal je razumeti, da bi mogli zavezniki podvzeti kakšno javno dejanje, ki bi naš položaj napravil še težji... Odgovoril sem, da so zavezniki kršili sporazum s pozivom Avstrijcem brez posvetovanja z Italijo. Vprašal sem ga: če ne smemo iziti iz okvirja londonskega sporazuma, kakšna jamstva nam bo dal, da bo mogoče pripraviti Wilsona, da bi sprejel ta sporazum. Na to je odgovoril brez napetosti tisto, kar sta že dejala Crespiu Loucher in Tardieu, da je to stvar zaveznikov... Dejal je, da bi Francija podprla naš pomirjevalni predlog, če bi temeljil na sprejemljivi osnovi, vendar ne bi naši zavezniki nikakor povzeli iniciative, da bi nam postavili kakršnekoli predloge...»

MILAN MARJANOVIČ: «DIPLOMATSKA BORBA ZA JADRAN 1914 DO 1924» (ODLOMEK) 10.

Orlandov primer - poučen za današnje iredentiste

Pred neposredno odpovedjo londonskega pakta

Se isti dan so poslali Crespi, Imperiali, Bonin, Cellere in De Martino Sonninu brzojavko, ki se začenja: «Iz današnjih razgovorov treh poslanikov je razvidno poslabšanje položaja. Nahajamo se pred neposredno nevarnostjo, da ne bodo priznale londonskega pakta Francija in Anglija, če bodo italijanski delegati odsotni na začetku konference z Nemci. Trije poslaniki imajo vtis, da ne gre tu za navadno pretnjo. Razmisliti je treba o tem, da je v interesu Francije in Velike Britanije osvoboditi se težke obveze dogovora, pri čemer bi se posluževale obtožbe, da zadržujemo sklepanje miru. Spominjamo se, h kako ničevemu vzroku se je zatekla Velika Britanija, da se je rešila sporazuma iz avgusta 1917 (odklanjanje sporazuma Di Mariana glede koncesij Italiji v Mali Aziji). Jasno je, da je v sedanjem položaju londonski sporazum naše edino rešilno orožje in to, če se moramo omejiti, da zahtevamo da se ga sprejme takega kot je ali pa da nam služi za osnovo za celotno transakcijo. V tem stanju stvari je treba rešiti londonski pakt vsakega oporekanja, tudi umetnega. Edina rešitev je pravočasni povratek italijanskih pooblaščenih delegatov na otvoritev konference z Nemci».

To je bilo jasno in nujno. Poslaniki in delegati, ki so ostali v Parizu, so še dodali, da je nemogoče pred njihovo vrnitvijo rešiti jadransko vprašanje, pa čeprav samo v osnovi; treba je najti način, da bi bilo delegaciji omogočeno vrniti se v Pariz kljub nerešenemu vprašanju, ker bi s tem rešili ugled dežele in delegacije.

„Če se vrnejo, je vse izgubljeno" — Vlada odloči povratek v Pariz

4. maja je bila v Rimu velika manifestacija, na kateri je predsednik rimske občine Prosper Colonna protestiral, da bi zavezniki v odsotnosti Italijanov izročili Nemcem mirovne pogoje. D'Annunzio je v ognjevitem govoru dejal: «Brez nas so zaključili burko Društva, ki razdružuje. Brez nas kanijo podpisati kos papirja, ki ga imenujejo pravični mir. Brez nas se pripravljajo igrati na karto našega kolebanja. No dobro, jaz pravim, da če bi se naši predstavniki vrnili na one klopi, bi bilo vse izgubljeno, tudi čast».

Na seji vlade pa je bilo vendarle še isti dan odločeno, da se italijanska delegacija vrne v Pariz.

Sonnino je 4. maja brzojavil Imperialu, Boninu in de Celleru, naj pri ameriški, francoski in angleški vladi izjavijo naslednje:

«Ker smo danes dobili potrdilo o zaupanju, ki ga parlament in kraljeva vlada izražajo za dosego večjih ljudskih prizadevanj po osvoboditvi in varnosti, sva predsednik sveta in jaz odločila, da odpotujeva jutri (ponedeljek) zvečer v Pariz, kamor bova prišla v najboljšem primeru v torek zvečer, da prisostvujemo, kot upamo, prvemu sestanku z nemškimi delegati. Želimo, da ne bi konplicirali v tem tako resnem času složne politične in moralne situacije Evrope s kakršnimkoli pozitivnim ali negativnim dejanjem, katerega bi lahko kdo tolmačil za motiv ali izgovor za zavlačevanje miru, ki ga vsi žele. Zaupamo v zavezniške vlade in v njihovo dobro voljo, da olajšajo sporazum, ki bi v skupno zadovolistvo in v splošne interese rešil kočljiva vprašanja, ki zanimajo Italijo na Jadranu. Upamo, da se lahko sestanek z nemškimi delegati odloži na sredo, tako da se nam omogoči udeležba».

Po vrnitvi na konferenco padec Orlanda in Sonnina

Italijanska delegacija se je vrnila v Pariz 7. maja zjutraj, dopoldne pa je že bila na sestanku štirih. Sestanek z Nemci ni bil 6. maja, kot je bilo prej odločeno, temveč 8., tako da so se ga lahko udeležili tudi Italijani. Na sestanku štirih so nadaljevali z delom, odsotnost Italijanov se sploh ni omenjala, kot bi se nič ne dogodilo. Aldrovandi, ki je spremljal Orlanda, piše v svojih zapiskih, da je bil Wilson videti bled in da se je počutil neugodno, Clemenceau mračen in jezen. Lloyd George je ponudil Orlandu roko in upiral vanj vprašujoč pogled. Niti besedice o onem, kar se je dogodilo in o vrnitvi italijanske delegacije. Nadaljevali so enostavno s sejo, ki so jo začeli pred prihodom Italijanov. Govorili so o poljsko-ukrajinskem vprašanju in o Rusiji». O nadaljevanju razgovorov o jadranskem vprašanju pa ni nilo govora nekoliko dni.

* * *

Nemcem so medtem objavili mirovne pogoje. Ameriški eksperti so izdelovali nove kompromisne predloge, izdelovali so jih tudi mnogi drugi. Bilo je tudi govora o direktnih pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo, toda vse je ostalo brez uspeha. Prišlo je tudi do velikih razjasnjevanj med Wilsonom in Orlandom, Lloydom Georgeom in Orlandom, do nekih posredovalnih načrtov Francozov (načrt Tardieux), toda vse se je razbilo ali na upornosti Italijanov ali, ker so bili za Jugoslavijo popolnoma nesprejemljivi. 2. junija dobi tudi Avstrija mirovne pogoje v Saint Germainu. Notranje prilike v Italiji so postale take, da je neuspeh Orlanda v Parizu onemogočil, da bi se obdržal z igro in radikalizmom v jadranskem vprašanju. Po govoru v itallijanskem parlamentu 19. junija, katerega so spremljali mnogi medklici, je ostala vlada pri glasovanju v manjšini in Orlando je 21. junija podal demisijo vlade.

Tako se je končala njegova vladavina in politika, ki jo je vodil, odkar je prevzel vlado po porazu pri Kobaridu v jeseni leta 1917.

KONEC

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v